



כבי הפלימ האה
מגילת אסתר
מדריך לגננת

ורד ינא



כתיבה וריכוז:
ורוד ינאי, מרצה ומדrica פדגוגית במכלلت אורות ישראל

יעוץ תורני:
הרב יעקב אריאל שליט"א, רב העיר רמת גן ; מרצה בכיר במכלلت אורות ישראל
הרב פרופ' נריה גוטל, נשיא מכללת אורות ישראל
הרב צבי יניר, רב קהילת "פנינת גנים" בפתח תקווה ; מרצה במכלلت אורות ישראל

יעוץ פדגוגי:
ד"ר עידית ליש, ראש מסלול הגיל הרך במכלلت אורות ישראל
לוזית אודסר, מרכז מסלול הגיל הרך במכלلت אורות ישראל
אסתר חטב, מפקחת ארצית קדם-יסודי בחמ"ד

יעוץ מדעי:
ד"ר איל דודסון, ראש התחום ארכ'ץ ישראל במכלلت אורות ישראל

קריאה והעiron:
ברוריה מכמן, מכללת אורות ישראל
חני אברהמי, מדrica פדגוגית במכלلت אורות ישראל, גנטת
זהוריית שטאל, מפקחת גני ילדים בחמ"ד
רחל סלייטר, גנטת גן מדעי, כותבת תכניות לגיל הרך בחמ"ד
רינה אבודרham, גנטת
חני אלגרבלוי, גנטת
מיכל רייןוס, גנטת
רעות שרביט, גנטת
תמר אוליאל, בוגרת מכללת אורות ישראל, מחנכת כייתה אי'

תרמו מעצטן ומניסיון:
אביבה זינר, גנטת
פנינה שטרנברג, גנטת
רינה שמעון, גנטת

עריכת לשון:
יעל גוילי

עיצוב ועריכה גרפית:
דורית שטרן

הדפסה: דפוס ש.ה.ר רחובות
תשע"ה



"מי שקורא את המגילות כאירועים שקרו פעם בהיסטוריה היהודית, ולא שהנס מתרחש ממש עכשווי, לא יצא ידי חובה, המגילות היא בשבייל לחיות אותה כאן ועכשיו"
(מתוך דברי הבעל-שם-טוב).

אכן הילדים הצעיריים בוגן הילדים חיים את המגילות הלהקה למעשה.

הסיפור הוא אחד מיסודותיו של הגן. המדריך לגנטת על מגילת אסתר לנו שערים לתהיות, לסוגיות ערכיות ולימודיות ומצע דרכים להוראת סיפור המגילות, המעוררות בילד תחושה של חוויה והזדהות ובוננות את זהותו היהודית דתית. המדריך מסיע לנו, הגנות המחנכות ילדים בגיל הרך, להתמודד עם הסיפור המורכב של מגילת אסתר, ומאתגר אותנו ללמידה את החומר ביתר העמeka, להרחיב ולהעלות את יכולות ההוראה של סיפורו התורה בבחינת "לב לדעת".

כל נשמהו של הילד רכה יותר, זכה יותר, יכולת ההשפעה עליה רבה יותר. כך במערכות היחסים שלנו עם ילדינו – תלמידינו – באופן השיח, במבט האוהב, באמון המלא, במתן חיזוק על מעשים חיוביים – וכך בהיכרות הראשונה שלהם עם עולם הלימוד בכלל, עם סיפורו התורה בפרט.

הם פוגשים בוגן לראשונה את מרדכי ואסתר, את עם ישראל בחוות. הם נחשפים למציאות שהקב"ה נסתר. למורכבות שאסתר אינה מגדת את עצמה ואת מולדתה, והיא המלה בארמון.

על ההתרומות והקליטה של ילדי הגיל הרך, אמר ביאליק: "אין אדם רואה ומשיג אלא פעם אחת, בילדותו, המראות הראשוניים בעודם בראשיתם, ביום צאתם מתחת ידי היוצר, הם הם גופי הדברים. כל המראות, השמים והארץ שהייתי מברך עליהם בימי חי, לא ניזנו אלא מכוח ראייה ראשונה".

זכות גדולה ואחריות עצומה מוטלת עליו הגנות, המחנכות של הילדים הצעיריים.

תפקידה של הגנטת לפתח בילד יחס של חיבה וכבוד לכתוב, לחנד אותו לאמונה בברוא, להרגילו לקיום מצוות ולטעת בו תחושת שייכות לעם ישראל.

התכנית המוצעת מעודדת את הילדים לשותף בשיחה במהלך האזנה לסיפור, מעוררת אותם לחשיבה עצמית, מגרה אותם להשלים את הפערים בכתב ומעמיקה את חווית הלמידה.

המדריך מבוחר לנו את הצורך ללמידה כל יחידה, להעמיק בסיפור, לחשוב כיצד להתאיםו לילדי הגן.

תודה גדולה למכללת "אורות ישראל", לגב' ורד ינאי, מרצה ומדריכה פדגוגית – על התగיגיות למשימה – על כתיבת המדריך, על ההתיעצויות לאורך עם גדולים בתורה, עם אנשי מקצוע וпедוגוגיה לגיה"ר.

גנטת יקרה מאד, המדריך על מגילת אסתר, יסייע לכלנו ללמידה וללמידה טוב יותר את הכתוב במגילות. להבין את מהותה ואת עיקרו של החג מתוך חוויה אישית פנימית.

ויתקיים בנו הפסוק: **"מפני עולמים ויונקים יסדה עוז"** (תהלים ח', ג').

בהצלחה רבה,
אסטר חטב

מפקחת ארצית קדם-יסודי בחמ"ד



"כתבוני - לדורות"

"שלחה להם אסתר לחכמים כתובני לדורות"

בבלי מגילה ז ע"א

עומק בקשתת המלכה אסתר מן החכמים "כתבוני לדורות", נועז באימרת חז"ל (בבלי מגילה יד ע"א) : "נבואה שהוזכרה לדורות נכתבה ושלא הוזכרה לא נכתבה". סברה אסתר, והסבירו אותה חכמים לבסוף, שלמגילתה יש מימד של נצח ; לא לשעה אף לא לדור אלא "לדורות".

עם זאת, ממן הראייה קוק צ"ל לימדנו, ב'אגרת התשובה' שהרי"ם חרל"פ צ"ל (אגרות הראייה ב', שער), כי כל זמן מאיר בתוכנות" וכדברי הרשב"ם (בראשית לו, ב) : "הפשטות מתחדשים בכל יום". משמע, גם אם הבסיס עצמו נACHI ולדורות, ואולם הביאור, ההסבירה וההנאה, משתנים. מידי דור ודור יש להריקם מכללי לפניהם שדור דור וՏגנוו, דור דור וצרביו, דור דור והמענה שנכוו להעיקן לו.

מין היחסון הממלכתי דתי בכלל, והפיקוח על הגיל הרך בפרט, אכן חדור הכרה זו וועשה כל שלאל ידו כדי להעניק לילדי ישראל, ולגננות ישראל, את "החוරים" היותר נכונים, מדוייקים ומטאימים, לדרכנו זה, דור התהיה הלאומית ושיבת ישראל לארצו, דור "קץ המגולה ואור הישועה הזורחת" (אגרות הראייה, שם). בהכוונת ראש המינהל, הרב ד"ר אברהם ליפשיץ, ביוזמתה ובובילויה של המפקחת על הגיל הרך בחמ"ד גב' אסתר חטאב, הוטלה אפוא המשימה המורכבת על כתפיה של הגבי' ורד ינאי, מן המנוסות והמומחיות שבסגל ההוראה של מכללת אורות ישראל בכל הקשור למסלול הגיל הרך.

ואילiah הדבר קל בעיניים : כמלאות הקשות שבמקדש - הקמיצה, המליקה והחפינה (בבלי מנחות יא ע"א), אף כאן כן : מה לרחק ומה לקרב, להיחמד ל"פשת" או לשלב גם "דרש" ; היכן לשבע אמריות ערכיות ; איך להתייחס לאיורים שעולמים להיות לא קלים לנפשות צעריות ורכות ; עד כמה להלך כסדר פרקי המגילה ולהחילופין להלך דווקא כסדר האירועים, שלעתים מתגלה רק למפרע, וכן הלאה עוד על זו הדרך מכלול שאלות ותהיונות שבעמוק מלאתה ההוראה.

בשל כובד משקל ההכרעה, הסטייעת gab'i ינאי בליווי צמוד של אישים חשובים שננתנו דעתם ליצירה, איש איש לפי מינומנותו : תורנית, אקדמית ופדגוגית, וזה המקום להודות להם על כל פועלם - יישר כוח.

אנו תקווה שהיצירה שלפניכם אכן תסייע לגננות לצלוּה בביטחון ובהצלחה את הוראת מגילת אסתר לשטיילים הרכבים שהופקדו בידיהן, ונסנווית זו תبشر בעיה את הפקט היצירות הבאות שתובואה אחראית.

מכללת אורות ישראל מודה לכל שותפיינו, מוקירה את פועליה המבורך של gab'i ורד ינאי, ומיהילת שנזוכה כולם להגדיל תורה ולהאדירה.

הרבי פרופ' נריה גוטל
נשייא המכלה



תוכן עניינים

6	בטרם קריאה
7	מבוא
9	הקדמה
20	פרק א
27	פרק ב
39	פרק ג
53	סיכום
56	הצעות והדגשיהם לעיבוד המשך סיפור המגילה
59	מקורות מומלצים להרחבה ולעיוון



כטיכם קיינא

לפנוייך חומר עזר ייעודי לננותה בנושא הוראת מגילת אסתר. מטרת החומר העזר היא להקל על העבודה כgent: להביא לפניך רעיונות, משמעויות והיבטים בכתב אשר נכתבו במפרשים שונים ובספרי עזר (כדוגמת "כתבוני לדורות" של הרב יהושע בכרך ו"מור והדס" של הרב יגאל אריאל) באופן שמתאים לנן הילדים.

החומר שלפניך מכיל כ- 60 עמודים, והוא מחולק לחלקים אלו:

- מבוא
- הקדמה
- פרק א
- פרק ב
- פרק ג
- סיכום
- הצעות והdagשים לעיבוד המשך סיפור המגילה

אין חובה לקרוא ולעין בכל החומר שלפניך כדי להפוך את עבודתך בגין הילדים למשמעותית יותר. גנטה שתקרא כ-10 עמודים לפי בחירתה מתוך הקדמה או מתוך אחד הפרקים, תקבל כלlei משמעותי לתרגום שפת המגילה לשפת הילדים.

גנטה שתקרא את החומר כולו, תקבל מבט כולל על הוראת סיפור המגילה בגין הילדים. נוסף על כך, היא תרכוש כלים להוראת סיפוריה התנ"ץ בגין הילדים, שיישרתו אותה גם בסיפורים אחרים. לכן מומלץ להקדיש זמן לעיון ולימוד של כל החומר.

עבור חלק מן החומר ישמש בעיקר ככלי למקיון, לארגון ולתרגול לשפת הגן של רעיונות המוכרים לנו. עבור אחרות יתכן שהיא בחומר זה חידוש רב, ואולי אף הפתעה: "איך זה שלא ידעו קודם?!", "איך אף אחד לא ספר לנו ש...?!".

יהודות בכלל והוראת יהדות בגין הילדים בפרט היא תחום איון-סופי, ותמיד קיימים רבדים נוספים שנינן ללמידה ולהdagish. אם כל גנטה תלמד השנה רעיון אחד או היבט אחד שלא לימדה או לא הדגישה קודם לכן, יהיה זה שכרכנו.

שיהיה בהנאה,
ורצ ינא
צווות הכתיבה



מבוא

הנץ, כחלה

לעתים נדמה שסיפורו של חג בון הילדיים הוא מעין מעשה קסמיים: הגנתה המספרת אורגת יחד לאריג אחד עובדות, רצפים, סדר אירועים וגורמים, רעיונות ומשמעותים שפושטים צורה ולובשים צורה חדשה בשפת הילדים, יחד עם חוויה ורגש.

כך למשל בסיפור מגילת אסתר, רעיון כמו "ה' מסתתר במגילה - שם ה' איןנו מופיע במגילה, אך הוא זה שמנעו באופן נסתר את כל האירועים", ילחש צורה כמו זו: "וואז, בדיק-בדיק כשהמלך לא נרדם, בדיק-
בדיק כאשר הוא בิกש שיקריאו לפניו מספר הזיכרונות, ובדיק-בדיק כאשר המשרתים שלו סיימו להקריא לו איך לפני הרבה זמן מרדכי הצליל את חייו כשני שומרי ספר, בגטו ותרש, תכננו להרוג אותו, בדיק-בדיק אז...". הניסוח בשפת הילדים ילבש צורה שונה מזו שבספר עיון או בהרצאה המיעדים למבוגרים, אך המשמעות תועבר.

הגנתה מתרגםת את עלילת הסיפור מהשפה המקראית לשפת הגן, ולעתים היא גם צריכה לארגן את רצף ההתרכזויות עבור הילדים. כך למשל בפרק ב, רק אגב סיפור הילקחה של אסתר לבית המלך, אנו שומעים על אופן התנהלות ה"טיפול" בכל שאור הנערות: תחיליך התיפוי הכולל בין השאר שישה חודשים בהם המור ושישה חודשים בבושים ובתמורה הנשים. דרך "טיפול" זו בנסיבות שנלקחו אל בית המלך תוארה לפני כן רק בקצתה. במקרים כאלה לעיתים תבחר הגנתה לארגן את הסיפור על פי סדר ההתרחשויות ולא על פי סדר הפסוקים, המתארים חלק מהאירועים באופן עקיף, ולעתים היא تعدיף דזוקא להיצמד לסדר הפסוקים, גם אם ההתרחשויות מתוארכות באופן שאינו קרונולוגי. הגנתה מתרגם מילים קשות, מבנים דקדוקיים ומבנה לשוניות המנוסחים בשפתו של התנ"ך, לעברית היומיומית של שפת הילדים.



כמו כל תרגום משפה לשפה, גם תרגומה של הגננת הוא בעצם מעשה פרשני. אין סיפורה של גננת אחת זהה לסיפורה של גננת אחרת; כל סיפורו הוא מעין יצירת אמנות יהודית וחד-פעמיות המושפעת מון הידע של הגננת, מההדגשים השונים שהיא מדגישה, מקבוצת הילדים المسؤولת שלפניה ומקהילת ההורים שאליה הם שייכים, ולעתים אפילו ממצב רוחה של הגננת.

החומר שלפניכן נועד לתת כלים למעשה הייצירה של סיפור החג על ידי הגננת. הוא לא נועד להחליף או לבטל את הצורך בקיומו של הספר "שבילי הגן", העוסק בהוראות חגים בגין הילדים. חומר זה בא להוסיפה, להציג ולהגדד רבדים של משמעות, רענוןיות מרכזיות, ערכיים ומסרים, ולתת בידי הגננת כלים שיאפשרו לה לצקת אותם אל תוך עילית הספר.

נוסף על כך, החומר נועד לתרגם לשפת הגן את הידע הרוב הקיים בשפטו של בית המדרש בספרי עיון, בשיעורים, בהרצאות ובעורוצים נוספים. נעשה כאן ניסיון לבחור מותוק חיים האין-סופי של לימוד התורה את הרלונטי ביותר לידי הגן, ל特派צאת אותו, לארגונו ולהגשו בשפה בהירה ככל האפשר. הנחתנו היא שכדי שישporה של הגננת יהיה עשיר, מעוניין, מודיעין ומשמעותי, על הגננת להיות בעלת ידע רחב ברמת הלומד המבוגר לפני שהיא ניגשת לתרגם את הספר לשפותם של לידי הגן. בחומר שלפניכן יעשה ניסיון להציג ידע זה באופן נגיש, בהיר ומותמצת ככל האפשר. זאת מותוק תקווה ואמונה שהמעט שכן יעורר את הסקרנות ואת הרצון לפתח את הספרים במקורות וללמוד, בבחינת "תנו לחכם ויחכם עוד".

הידע, המשמעויות והלימוד תמיד יהיו מושפעים גם מעולמה של הגננת, מאמונהיה, ממצב-רוחה, מרסיסי זיכרונות יולדות של החג בבית אבא ואיימה ומאוירות החג בהווה. כאשר כל אלו מעורבים יחד, תוך שילוב בין שיקול-דעת ואינטואיציה, נוצרת הייצירה החד-פעמיות שמהווה סיפורו של החג בגין הילדים.

לסיום, יש לציין את החשיבות שבשילוב מילימ, ביטויים וקטועים פסוקים מותוק המgilah בסיפורה של הגננת. כמו כן חשוב להציג שבلتיאי אפשרי ללמד בשנה אחת את כל המשמעויות הגלומות בספר. גם אי אפשר להעמיק בו זמינות בכל אחת מהדמויות ובמטען שהיא נשאת עמה בשנה אחת. בגין דו-גילאי מומלץ להעמיק בכל שנה בהיבט אחר של הספר, כך שילד שזו שנותו השניות בגין ירגע שגם השנה החדשה לו דבר-מה בספר המgilah. מטרתו של החומר שלפניכן היא לאפשר לגננת בחירה באילו היבטים של הספר להתמקד בכל שנה ושנה.



הקדמה

חג הפורים מתאפיין באווירה יהודית ושונה מאווירתם של שאר חגי ישראל. אווירה זו מתאפיינת בתחפושות ובכבעים הרבים ברוחבו, ולעתים גם בשינוי סדרי בראשית בעולמים של המבוגרים, הלווקחים גם הם חלק בחגיגה: קהילה-קהילה ומשפחה-משפחה ודרך-היהם הייחודיות לחג ולהעניק לחג את ה"צבע" המיעודן המאפיין אותו. קירות הגן עוטים צבעוניות וססגוניות, ומכניסים את ילדי הגן לאוירתו המיוחדת של החג.

מאחורי הביטויים החיצוניים האלוי עומדים מבון סיפורו ההיסטורי של החג – סיפור המגילה. דרך סיפור זה ננסה להגיע אל הרעיונות והמסרים החבויים בו, וליצור חיבור לאוירת החג.

1. יד ה' המסתתרת מאחורי האירועים וההתרחשויות

נתחיל מהרעיון הבסיסי ביותר החובי במגילה: שם ה' איןנו מוזכר במגילה. המגילה עמוסה התרחשויות אשר נדמה כי מנהלים אותן בני אדם. סיפור המגילה עמוס פרטים של תיאורי משתאות, סוגים משרותים ונושאי-משרה – בעלי תפקידים בבית המלך, תיאור חדש בפרטים לגבי תהליך ההכנה של הנערות לקראת בואן לפני המלך ועוד.

והנה מסתבר כי ישנה יד נסתרת העומדת מאחורי כל ההתרחשויות הללו: בדיק-בדיק כאשר המן מגיע אל המלך כדי לבקש את הסכמתו לتلות את מררכי, "בלילה והוא נדרה **שנת המלך**". והרגע שבו שמע המלך את צעדיו של המן בחצר החיצונה הוא בדיק-בדיק הרוגע אחרי ששאל אם מררכי קיבל גמול על הטובה שעשה למלך. כך גם בדיק-בדיק אסתר, שנבראה למלכה וששתתפנו בצעירה על הילקחה אל בית המלך בעל כורחה, היא זו שהתרבעות שלה ברגע הנכון עתידה להציל את עמה.

מסתבר שמאחורי אותן מאורעות אנושיים כביכול ישנה יד מכוונת המסתתרת מאחורי הקלעים – יד ה'. אופי זה של נס, המתנהל דרך התרחשויות טבעיות לכוארה, שונה מהאוירה אשר משרים علينا נסائم גלוים, שאותם עתיד הילד לפגוש למשל בחג הפסח.



גונת שתשתמש במילים: "ובדיק-בדיק אז... ובדיק-בדיק אז...", תוכל לכוון את לב השומעים הצעירים אל המסקנה, ש"בדיק-בדיק זה איננו יכול להיות מקרי. ישנו מי שמסתתר מאחורי כל המקרים והאירועים והוא שמכoon את התறחשויות. ה' תמיד נמצא שם ומכoon את הדברים. הגונת תספר את הסיפור כך שהילדים יוכלו להגיע למסקנה זו של אמונה בכוחות עצם, כפי שמכoon אותו אופיו של הסיפור: דרך ההסתתרות אנו פוגשים את ה'.

2. השגחתו של ה' על עמו גם בגלות

סיפור המגילה פותח בתיאור עשיר בפרטים של ארמונו של אחשווירוש, הגורם לקורה לחוש ולדמיין כאילו הוא עצמו מתארח לרוגע בארמוון המפואר ומתפעל מהפאר, מהכלים, מהצבעים, משפע היין המוגש. אולם מאחורי כל אלו ניצבת אמת פשוטה ומרה: אנו במצב של גלות.

תיאור הצבעים והבדים היקרים הרבים: חור, כרפס, תכלת וארגמן, אמרור לעורר בקורא אסוציאציה, בمعنى היזכרות לא-מודעת, לדבר שעשו מאותם חומריים וחסר לעם ישראל יותר מכל: המקדש, ומרכזיותו בחיה העם.

לא ניכנס כאן לשאלת התיארכות של המגילה – מתי בדיק התறחש סיפור המגילה, והאם בית המקדש השני כבר נבנה אז או לא. זאת בשל חילוקי דעת בין החוקרים השונים, וקושי ליישב את דבריהם עם הכתוב במדרשי בסדר עולם רבה. על כל פנים, בין שהמקדש בניו ובין שאינוו, רובו של העם בחר להישאר בגלות ולא לעלות לארץ ישראל עם שני ציוו בהנוגטם של עזרא ונחמיה. הכמיהה לארץ ישראל ולמקדש אינה תופסת את המקום המרכזי הרואוי לה בחיה העם].

סוף הטוב והמשמעות של הסיפור הוא היותו של מרדיי "משנה למלך אחשווירוש". שמחת ההצלחה על ההתהפכות מרע לטוב גדולה מאד: מעם שרוצים "להשميد לתרוג ולאבד" אותו – עם ישראל הפך לעם אחד מבניו, מרדכי היהודי, שאותו תכנן המן לתלות על עז, הפך למשנה למלך אחשווירוש, ואילו המן הוא שנתקלה. השמחה זו משכיחה מאנטו הקוראים את העובדה המצתרת: אסתר, שלא רצתה להיליך אל המלך אחשווירוש, נלקחה. היא, שלא עשתה דבר בשבייל להיבחר, נבחרה למלכה, ונשאהה בבית המלך אחשווירוש גם לאחר סופה של המגילה. כך גם מרדכי היהודי – הואאמין משנה למלך, אך בבית אחשווירוש, ואין לו אפשרות לצאת ממש ולעלות לארץ ישראל, גם אם יהיה מעוניין בכך.



זהו סיפור גלות שאינו מסתויים בגאולה, אלא תחילתו גלות וסופה גלות. ארץ ישראל, ירושלים והמקדש נותרים שכוחים בסופו של הסיפור אפילו בלבם של הקוראים והמאזינים.

לרגע המركזי הראשון, כי ישנה יד מכונת מאחוריו כל אותן אירועים והתרחשויות, נלווה כתע רעיון מרכזי נוסף: גם בגנות ה' שומר על עם ישראל. גם כשאנחנו בגלות, רחוקים מארץ ישראל, מירושלים ומהמקדש, ה' שומר עליינו ומשגיח עליינו. הוא לא יכול לאך אחד להוציא לפועל תכנית "לְהַשִּׁמֵּד לְהַרְגֵּן וְלֹאָבד" את העם שלו.

גננת שתשלב את המושג "גלות" בנקודות הזמן המתאימות בספר (אייפה נמצאת שושן? מיהו אחשורוש? איך קורה שהיהודים רבים כל כך נמצאים בשושן ובשאר מדינות המלך אחשורוש? ובהמשך: האם לדעתכם אסתר רוצה להיות מלכה? האם הייתה לה ברירה?) תוכל בסופו של הספר לחזור עם הילדים על הרעיון: אפילו כאשר אנחנו נמצאים במצב של גלות, גם אז ה' שומר עליינו.

3. ההיפוך: רע הפך לטוב

מגילת אסתר כתובה בספר בעל מספר נקודות שיא, שבכל אחת מהן מתרכש מהפך ממצב שהוא "רע" למצב שהוא "טוב". נקודות ההיפוך הן אלו:

1. באמצע הלילה מגיע המן אל המלך לבקש את רשותו לתלות את מרדי כי על העצם שהcin לו. ההתרחשות מסתיניית בכך שהמן מקבל הוראה מהמלך להרכיב בעצמו את מרדי כי על סוס ולקרוא לפניו: "בְּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חִפֵּץ בְּיָדוֹ".

2. המן לא מספיק להתאושש מביצוע המשימה להוביל את האיש השנווא לעלייו ביותר ברחוב העיר, וכבר מגעים סריסי המלך ומזרזים אותו להגעה אל המשתה השני של אסתר. בסופו של משתה זה שומע המלך לעצת חרבונה לתלות את המן על העצם שהcin למדכי, ואסתר ומרדי כי יורשים את מעמדו של המן: אסתר מקבלת מהמלך את בית המן, ומרדי כי מקבל את טבעת המלך, המאפשרת לחותם בשם המלך על צוותים מלכותיים, שהוסרה מהמן.



3. במלכה הפרסית אין אפשרות לבטל צו מלכוטי שהוצאה מטעם המלך. כך שעל אף שהמן נתלה ומרדי כי קיבל את טבעת המלך, גורת ההשמדה המרחפת מעל כל יהודי מדיניות המלך אחשורוס לא בוטלה. ההתרחשויות מסתימית בכך שהמלך נתן למרדי ולאסטר רשות להוציא צו מלכוטי חדש על היהודים "כטוב בעיניהם", והם מפיצים צו המעניק ליהודים רשות להתוגון מפני האויבים שירצטו להשמידם בי"ג באדר.

4. אויבי היהודים קיוו להשמידם בי"ג באדר, בהתאם לגזרתו של המן (שכאמור, על פי חוקי הממלכה הפרסית לא ניתן לבטל). המצב מתחזק כאשר בהתאם לרשوت שקיבלו היהודים להגן על עצמם, הם מנצחים בקרב והורגים בשונאייהם.

בכל אחת מנקודות ההיפוך הללו, מצב שנראה כרע מוחלט הופך לטוב מוחלט:

1. מרדי – לא רק שאינו נתלה על העץ, אלא הוא מובל ברחובות העיר באופן המעניק לו את הכבود הרב ביותר האפשרי מטעם המלך.

2. אויבי היהודים – לא רק שאינם מצילים פגוע בעם היהודי, אלא שנוצרת הזדמנותゾחות אוטם ולהשמידם.

3. גורת ההשמדה, שניתנה מתוק אדישות של המלך ("הכָּסֶף נִתְוֹן לְךָ וְהַעַם לְעֵשָׂו בָּו כְּטוֹב בְּעִינֵּךְ"), הופכת לאיילוץ שנעשה מאמץ לתקן.

בכל אחת מנקודות ההיפוך הללו, המסר המועבר הוא שגם רע יכול להפוך לטוב, ואפילו רע גדול יכול להפוך לטוב גדול.

הגנות תציגו: גם מצב שנראה לנו רע יכול להפוך לטוב. ובלשונה של אחת הגנות: "אני מדגימה לילדים שלפעמים המן למעלה ומרדי למטה, ולפעמים מרדי למעלה והמן למטה. הכל מתחזק".

4. הצחוק

נקודות ההיפוך הראשונה מסופרת באופן שעשויה להעלות חיוך על השפתיים:

המן איננו יכול להתפקיד ולהמתין עד הבוקר, כפי שיעצו לו ורש אשתו וכל אהוביו. הוא מגיע בלילה אל בית אחשורוש כדי לקבל את הסכמותו, אשר היה סמוך ובתווח שתיננתן, לתלות את מרדכי על העץ שכבר הכנין עבورو. המן כמובן איננו יודע ששנת המלך נזדה דזוקא בלילה ההוא (עד כמה צריך אדם להיות להוט לפגוע באדם אחר, כדי להצע ולהיכנס אל בית המלך באמצעות הלילה?!). המן גם איננו יודע כיצד ביקש המלך לפטור את בעיית נזודי השינה – באמצעות הקראה מספר הזיכרונות דברי הימים, המכיל תיעוד מלכותי של הקורות את אחשורוש. מובן שהמן איננו יודע לאן בדיקוגיגיו המקרים ובאיזה מצב רוח נתון המלך. ייתכן שהמלך בדרך כלל רגיל לאשר באדישות את בקשותיו של המן, כפי שאישר את גזרת השמדה הגדולה (ممתי משמידים עם כיוון שהוא מפוזר ומפוזר או כיוון שאינו מביא תועלת?!). אולם הפעם המלך דזוקא יוזם את השיחה ומנהל אותה, והוא מבקש את עצתו של המן מה לעשות באיש אשר המלך חףץ ביקרו.

המגילה מספרת את ההתרחשות באופן המכונן לעורר את הקוראים לצחוק: הנה מי שתכנן מלכודת עבור רעהו, נופל בעצמו לתוך המלכודת שהכנין. מshallת הלב של המן איננה מתגשמת והוא מתבקש דזוקא לחלק כבוד למרדכי. ההתרחשות מסתימית כאשר סריסי המלך מגיעים לזרז את המן להגעה במהירות אל המשתה, שבспособו ציווה המלך לתלות את המן על העץ שהכנין למרדכי. באופן התנהלות העניינים אמרו לעורר את הקוראים והמאזינים לצחוק גדול על מפלתו המוחלטת של המן. (אנו המבוגרים, שכבר מכירים את הסיפור וזוכרים את סופו מפורים של השנים הקודמות, לעיתים מאבדים את יכולת הצחוק גדול בנקודת זו של הסיפור).

גנט אשר מספרת את סיפור המגילה באופן היוצר מתח וציפייה, תוכל לעורר את קהל המאזינים שלו לצחוק גדול בנקודות ההיפוך: איך קרה בדיק-בדיק ההפק ממה שרצתה המן שיקרה. כמה מצחיק! בסוף המן נתלה על העץ שהוא הכנין למרדכי... בסוף המן שרצתה לבקש מהמלך באמצעות הלילה (כלכך היה לו דחוף לבקש רשות באמצעות הלילה!) לתלות את מרדכי, הczטובה (הוא בעצם!) להרכיב אותו ברחוב העיר, כשכולם רואים איך הוא חייב לעשות כבוד לאיש שהוא הכי שונה... כמה מצחיק!!!



[על הקשר שבין צחוק לבין מצב חיים של חרדה מפני אובדן החיים, כתב הרב רון שרייד בהקדמתו בספר "נתיבות החסידות – פורים" (רמת גן תש"ע).]

חשוב להעיר כאן הערה כללית: דמותו של המן, המבקש להשמדתם שלם ללא כל סיבה הגיונית, מייצגת רוע מוחלט וחסר פשר. לכן גם השמחה על מפלתו היא שלמה ומותר לצחוק עליה. בגיל מאוחר יותר יפוגש הילד במערכות החינוך גם תפיסות עולם מורכבות כמו "בגנְפֵל אָזִיךְ אַל-תְּשִׁמָּחֶ". בסיפוריו תנ"ך אחרים, במקרים אחרים ובגילאים אחרים הילד עתיד לפגוש מגוון של תפיסות עולם ביחס למפלתו של אויב. סיפורו המגילה בניו כשרשת אירועים שבה הרשע נופל באופן מדויק ביותר בפח שטמן לזרלו, זה מצחיק. בכוחו של הצחוק במגילה להוות עברו הילד תשתיות עמוקות להזדהות עם האוירה הלא-שגרתית המאפיינת את ימי הפורים ולהבין מהותה.

5. צורת הכתיבה המחויכת של המגילה

לא רק תיאור המאורעות בנקודת ההיפוך אמרו להעלות חיווך על השפטאים; המגילה יכולה כתובה בכתביה מרומות, האומרת דבר אחד ורומזת בין השורות לדבר אחר. למשל, המגילה מתפעלת מהפאר ומהופי ביתו של המלך אחשווירוס, ובין השורות היא רומזת לריקנות העומדת מאחוריו הפאר: מלך שכטוב לבו בין מצווה להראות לכל הנוכחים את יופייה של אשתו-מלכתו טובת המראה, כאילו הייתה עוד חפצ' הארמוני. מלך שאפילו את עניינו המשפחתיים אייננו יודע לפטור בכוחות עצמו, והוא זוקק לעצת יועצים.

תיאור ההתרחשויות לאורך סיפורו המגילה מלא בלעג מוסתר הייטב לדמותו של המלך הכל יכול. מלך זה שולט על כל העולם המוכר באותו ימים – מאות עשרים ושבע מדינות, מהוזו ועד כוש. דברו הוא חוק, וצו מלכוטי שיצא מ לפניו הוא בעל תוקף כה רב עד כי לא ניתן לבטל אותו לעולם.

מלך זה נתון לעצת יועצים, וברגע של אדישות הוא מסוגל להסתכנים לגזרה להשמדתם שלם. והנה הופך המלך יכול הזה לשבוי בידי עצמו – הוא עצמו אייננו יכול לבטל צו שיצא חתום בטבעתו ברגע של אדישות, אשר משמעתו להשמדתם, להרוג ולאבד עם שלם, ובכללים גם את מלכתו-אשרתו החדש והאהובה.

דמותו של אחשורוש מהוות מעין ראי המשקף את דמותה של הממלכה הפרסית כולה, על ארמונוותיה, תרבות המשתאות שבה ודרך קבלת החלטות הנהוגה בה. המנגנון עובד היטב ולא תקלות ברמה הטכנית, והצווים מועברים ביעילות רבה ממקום למקום עזרת מערכת מתוחזקת היטב של רצים המעבירים את האגרות לכל מדינות המלך אחשורוש. אך המנגנון לעיתים יעזור ברמה המהותית – הוא מכיל צוים מלכותיים שלא ניתן לבטלם, אפילו לא על ידי המלך עצמו, וגם לא אם מסתבר שוניתנו בטעות. דמותו של אחשורוש ודמותה של הממלכה הפרסית כולה מוצגות באופן קריקטורי המעורר לעג.

כאמור, הלעג מוצג באופן סמי והוא מסתתר בין השורות. כדי לפענה נכון מה שמספרת המגילה באמצעות רמזות, צריים הקוראים והמאזינים להיות מיומנים בקריאה ובהאזנה לספרות מרומות, בפענוח מסר הנמצא בין השורות וב磕שנה למה שלא נאמר בגלוי. בעזרת שאלות מכונות יכולה הגנתה להוביל את יידי הגן לפענוח מדויק של אותן רגעים מעוררי-חיקוי.

גנתת המשתמש בשאלות מכונות תוכל לעורר את חיוכם של הילדים לאורץ סיפור המגילה. ניתן לשאול למשל: מה דעתכם על מלך שזו הדרך שהוא מחשש לו איש? בהמשך יובאו דוגמאות נוספות.

6. הדמיות במגילה ומטען המשמעות הנלווה אליהן

ילדי הגן פוגשים לאורץ סיפור המגילה את המאורעות ואת הרעיונות החבויים בתוך העלילה. בצד המאורעות הם פוגשים גם את דמיות המגילה: אחשורוש, המן, אסתר, מרדכי ודמיות המשנה שבמגילה. חשיבותם של יידי הגן היא עדין קוונטרית בחלקה: הילדים מדמיינים לעצם את הדמיות, אוהבים אותן או נרתעים מהן, ומצדיהם אתון ברגעים של שמחה או כאב.

התנינ'ך בذرיך כלל אינו נהג להאריך, לפרט ולתאר באופן ישיר את תוכנותיהם ואופיינו של הדמיות המתוארות בו. עם זאת אנו יכולים ללמידה על מידותיהם, תוכנותיהם ואופיינו דרך מעשיהם. כך גם בסוגיה – הרעיונות שבמגילה עוברים אל הקוראים ועל המאזינים, וביחוד אל הילדים, לא רק דרך המאורעות והעלילה אלא גם דרך הדמיות שבסיפור והמעשים שהם עושים.

חלק מהאנשים המתוארים במגילה הם ככל שקל יחסית לקורא המבוגר ולילד להסיק מסקנות וללמידה על אופיים דרך מעשיהם; המן למשל הוא אב-טיפוס לשנתה ישראל בכל הדורות, שהיא שנהה שמעבר



לגבולות ההיגיון. כמו כן הוא מייצג רדיפת כבוד, עד כדי האמרה "וְכֹל־זֶה אִינְנוּ שׂוֹה לֵי" – זלזול מוחלט בכל מה שיש לו, אם ישנו אדם אחד ביקום שאינו מכבד אותו בכבוד הראווי לו לפניו.

דמותה של אסתר דורשת מהילד מעט יותר התבוננות, אבל גם לגביה אפשר להבליט תכונות, מידות וקווי-אופי בקלות יחסית: צניעותה של אסתר ואצילותה מתבטאות בא-ירצונה להילך לבית המלך ולהפוך חלקו ממנה, ובהמשך בא-ירצונה לבקש עצמה דברים שייפוי אותה. גם נכונותה להקרבה עצמית למען עצמה, כאשר היא נדרשת לכך על ידי מרדכי, מבטאת מידות אלו.

יש צורך בקריאה חוזרת של הסיפור ובחבוננותו בнерמו בין השירות כדי להסיק מסקנות לגבי חלק מהדמות בסיפור המגילה. למשל יש לבחון: האם התייעצותם של אחשוורוש עם יועציו "בְּקַת מִה-לְעָשָׂות בְּמִלְּפָה וְשִׁתִּי" היא סימן לחוכמה, לשיקול דעת ולזהירות, או שהוא דווקא סימן לטיפשות ולחוסר יכולת להחליט בעניינים משפחתיים שככל בר-דעת מטפל בהם בצעעה? כך גם במקרים רבים נוספים, עומדת הקורה נבוק ואינו בטוח: האם הבנתי נכון את הרמז? איך עליי לפרש את מעשיה של הדמות?

גנט שתלמוד את סיפור המגילה לעומקו, תרכוש כלים שיאפשרו לה לבחור בחירה נבונה ומושכלת בין האפשרויות השונות שבפרשנות ובמדרש. היא תוכל להעניק לילדים דמיות המאפיינות בתכונות ובמידות מסוימות ושייקים פשר למשיחן.

לפעמים כאשר אנו, כמבוגרים, ניגשים לספר את הסיפור לילדים, אנו חווים במהלכו רגעים של אי-בahirot, חוסר-ביחוץ ומבוכה סבירה השאלה איזו תוכנה علينا לייחס למעשהה של דמות. לעיתים אנו מכירים יותר מפירוש אחד ואני בווחים במה לבחור. במקומות כאלה אנו עושים ליטות להיות "AMILLOIM" – להימד למילוט הכתוב ולספר על התרחשויות בלי לייחס להן מטען של משמעות. אנו מספרים שכך קרה בלי לשאול את עצמנו שאלות כגון: האם סיירובה של ושתי לבוא, בוגוד למצוות המלך, הוא מעשה לא הניוני, או שאולי זה דווקא המעשה המתבקש מול דרישת משפייה? כאשר אנו מספרים את הסיפור כמות שהוא, בלי להתייחס למשמעות הנלוית אליו, נשאר בתודעת הילדים מעין חלל, ומה שלא ברור לנו, מתקבע אצלם כ"לא-ברור".

חשוב לזכור שהילדים בוגר חשובות ילדיים מודרנית שיש בה סיבות. הם מפתחים בהדרגה את יכולת להסיק מהו המנייע למעשה ולהתנהגותה של דמות בסיפור מתוך מה שנכתב עליה במרומז. אם המבוגר המספר משאיר את התנהגותן של הדמיות בסיפור הtantz' לא ייחס מנייע למשיחן, דווקא



בסיפורו התורה היקרים כל כך לבנו ושאנו כה מקפידים בכבודם נוצרת מעין "צריםה". הילד עדין אינו יודע לבטא במליל את אי-הנוחות שהוא חש, אך נוצר אצל חל ריק בשל אי הצעת הסבר, הנתקה או אפילו אמרה פשוטה כמו: "אנחנו לא יודעים מדוּן הוא נהג כך". חללים כאלה בתודעתו של הילד מרגילים אותו לחשוב כי "סיפור תורה לא חייב להיות הגיוני", או שהוא מתמלא בהשערות פרטיות משלו.

モותר לנו בהחלטת להגיד לילדים: גם אני לא יודעת מדוּן נהג אדם מסוים כפי שהוא. פסוקי המגילה לא מגלים לנו את התשובה – זה לא כתוב בהם. מותר וכדי לנו המבוגרים לעיין במדרשים ובפירושים השונים ולבחור מתוכם. לא כדאי להשאיר חללים שהגננת איננה מתייחסת אליהם, מפני שכך מועבר לידי מסר לא-מדויק.

גנט שתאייסץ לצורך של הילד ושל המבוגר להבין את מניעיה של הדמיות, תגבר את ההזדהות של הילד עם הסיפור. גנט שתאיין: "גם אנחנו לא יודעים למה... אולי...", תגבר את אמונו של הילד במבוגר הספר, ותחזק את ביטחונו שה"חלה" שהוא מרגיש בו אכן קיים. בחומר שלפנינו נעשה ניסיון להציג הסברים המבוססים על המדרשים ועל הפרשנות ומוטאמים לשפטו של הילד, במקרים שבהם אנו שואלים את עצמנו מדוּן פועל האנשים כפי שהוא. זאת תוך דגש על חשיבות העברת המסר: "גם אנחנו לא תמיד יודעים למה".

7. דמותו של מרדי

את דמותו של מרדי קשה ללמד בגין הילדים בלי לעשות שימוש ברעיונות הלוקחים מהמדרש, מההפרשיים, מתורת החסידות ומהפרשנות בת-זמןנו. מדוּן זה כך?

המגילה מספרת על מרדי הרבה, אך היא מאפיינת אותו רק מעט; בתחום ריבוי הפרטים הננסרים לקרוא, המגילה ממעטת לספר לנו על תוכנותיו, אופיו והמניעים לדרכו הוא פועל. כבר בפעם הראשונה שבה הוא מוצג לפני הלומד, מספרת לנו המgilah בפירות רב: "אִישׁ יְהוּדִי קָהֵן בְּשׁוֹשֶׁן הַבְּרִית וְשָׁמָוֹן מֶרְדְּכִי בְּנֵי יִאֱיר בְּנֵי-שְׁמַעַי בְּנֵי-קַיִשׁ אִישׁ יְמִינִי. אֲשֶׁר הַגָּהָה מִרְוְשָׁלִים עַמּוֹתָה אֲשֶׁר הַגָּלָה עִם יְכָנִיה מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֲשֶׁר הַגָּהָה נְבוּכְדָּנָאָר מֶלֶךְ בָּבֶל". המgilah מפרטת את רשימת היוחסין של מרדי, מצינית שהוא בן שבת בניין ("אִישׁ יְמִינִי" פירושו מבניין), ואפילו מצינית באיזו הגליה הוגלה מרדי – בгалות יהויכין, שהתרחשה 11 שנה לפני חורבן בית המקדש הראשון.



אולס המגילה איננה מגלה לנו: מדוע איש יהודי נמצא בשושן הבירה? כיצד התגלל לשם מbabel?

ניעזר במידע על התקופה שמופייע בספרים אחרים בתנ"ך: הימים הם ימי שיבת ציון. כורש, אבי שושלת המלכים הפרסיים שאחשוורוש הוא יצא שלה (השושלת האחימנית), נתן רשות ליהודים לחזור לארכם ולבנות את המקדש החרב. מן המופיע בספר עזרא ונחמיה אנו יודעים שرك מעתים חזרו לציון, ואילו רוב העם נשאר בגלות.

גם הממצאים הארכיאולוגיים תורמים לנו מידע: בחפירות בעיר שושן שבדרומ מערב ארין נמצא ארמון המיווחס למלך פרס ומדי, ובמנго דומה למtower במגילת אסתר. בסמוך לארמון נמצא אוצר מתחום, קריית מלוכה שבה נראה התגוררו פקידי המלך, שריו, משרתו ובעלי התפקידים בבית המלך. לדעת חלק ממפרשי זמנו, "שושן הבירה" היא האוצר המתוחם הסמוך לארמון, שבו התגוררו אנשי המלך בלבד. "העיר שושן" היא העיר התתית, שבו התגוררו פשוטי העם.

המגילה מספרת לנו בהמשך הספר: "**בַּיְמִים הֵם וּמֶרְדָּכִי יוֹשֵׁב בַּשְׁעָרַת-הַמֶּלֶךְ**". ישיבה בשער המלך מבטאת נראה את היותו של מרדכי בעל-תפקיד, נושא-משרה בבית המלך. המגילה איננה מגלה לנו: כיצד התמנה מרדכי לתפקיד של נושא-משרה בבית המלך? האם רצה מרדכי בתפקידו בבית המלך, ובכלל להימצא בשושן?

המגילה מספרת לנו על טוב היחסים שבין אסתר ומרדי: מרדכי אומן ומגדל את אסתר. כאשר נלקחת אסתר אל בית המלכות בגין רצוניה, מרדכי דואג לה: המגילה מספרת לנו שבכל יום ויום הוא מתהלך לפני חצר בית הנשים (אל בית הנשים פנימה הרי אסור לגבר להיכנס!) במתנה לדעת את שלומה ומה יעשה בה. המגילה מספרת לנו על הנאמנות של אסתר לדברי מרדכי: היא איננה מגדת את עצמה ואת מולדתה כי מרדכי ציווה עליה שלא תנגיד, **"וְאַתָּה-מָאֵר מֶרְדָּכִי אֱسָתָר עֲשֵׂה בָּאָשָׁר הִתְהַגֵּד בָּאָמֵנה אַתָּה"**.

המגילה איננה מספרת לנו מדוע לא השתחוות מרדכי להם. כבר המדרש (magic ib ע"ב-יג ע"א) שאלת זו בפיה של "כנסת ישראל", הבאה כביכול בטענות על מעשהו של מרדכי, שהרי על פי ההלכה מותר לשתחווות לאדם כהבעת כבוד כאשר אין בכך כוונה של עבודה זרה. בתנ"ך אנו מוצאים מקרים המתארים השתחוויות של אדם לאדם, כמו אברהם אבינו המשתחווה לשלוות האנשים (שעדין איננו יודע שהם מלאכים). המדרש והmphrisים הציעו תשובות שונות לשאלתך, אך המוגילה עצמה מגלה את התשובה.



כדי לטעם מעט מהכיוון שבו נלך, נחתום במספר שורות מספרו של הרב אליקים לבנון על מגילת אסתר, "כайл טערוג": "סיפורה של מגילת אסתר הוא סיפור האמונה הפעולה. רגילים אנו לחשוב שאמונה עניינה בלבד, אבל במציאות יש להתחשב בגורמים ובחשיבותם המעשיים. המגילה, הפרשת לפנינו את מאבקו של אדם אחד, צדיק מאמין, אשר אמונהו מהפכת את סדרי המאורעות...".

8. סיכום

הreuונות השוניים המחללים לאורץ סיפור המגילה מתלדים ומשתלבים זה בזה :

- יד ה' הנסתרת מאהורי הקלעים מכונת את האירועים.
- אהבת ה' לעמו והשגתנו עליו חלים גם במצב של גלות.
- גם רוע מוחלט יכול להתhapeך לטוב מוחלט.
- אופן ההתרחשות של האירועים מעורר לצחוק גדול : יד ה' הנסתרת מנהלת את האירועים באופן שהוא גם משעשע – הרשע המרושע נפל לבדוק לתוכם המלכודת שהוא עצמו תכנן ...
- החיקן הציני מלאוה את מבטו של העם על הסובב אותו לאורץ הגלות : ארמונות מלכים על פארם, המסתיר ריקנות של מלך כול יכול שמנוהל על ידי הין שהוא שותה, על ידי עצת יווץיו ועל ידי רגעים של אדישות, שבהם הוא נכוון להסכים לתוכנית נגדם רק מפני שייעצו האהוב בקש זאת ...

כל זאת משתלב עם הצחוק הנגדל המאפיין את האווירה בקהילה, במשפחה ובגן לקראת חג הפורים.reuונות אלו עמוקים מאוד ודורשים לימוד גם מأتינו המבוגרים. הדגמוני כאן כיצד ניתן לתרגם רعيונות מורכבים ועמוקים אלו לשפתם של הילדים.

מכאן נבעור ללימוד היחידות הספריות לאורץ סיפור המגילה, כאשר כל פרק יחולק למספר יחידות פסוקים. בסופו של החומר יופיע פרק סיכום שיסקרו את סיפור המגילה ויצינו בו רعيונות שנייתן להציג בכל יחידה ספרית.



פרק א

פסוקים: א–ח

(א) וַיְהִי בַּיּוֹם אֲחַשּׁוֹרֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהָדוֹ וַעֲדַ-כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשֶׂרִים וּמִאָה מִדְינָה: (ב) בִּימִים הָהֶם כִּשְׁבַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשּׁוֹרֹשׁ עַל כִּסֵּא מֶלֶכְתּוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה: (ג) בְּשִׁנְתִּים שְׁלוֹשׁ לְמִלְכֹו עֲשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל-שָׂרֵיו וְעַבְדֵיו חַיל פָּרָס וּמִדִּי הַפְּרַתְמִים וּשְׂרֵי הַמְּדִינּוֹת לְפָנָיו: (ד) בְּהַרְאָתוֹ אֶת-עֶשֶׂר כְּבוֹד מֶלֶכְתּוֹ וְאֶת-יִקְרָר תִּפְאָרָת גְּדוּלָתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמֻנוּם וּמִאָת יּוֹם: (ה) וּבְמִלּוֹאת הַיּוֹם הָאֶלָּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל-הָעָם הַנִּמְצָאים בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה לְמִגְדָּול וּעַד-יקְרָטָן מִשְׁתָּה שְׁבעָתִים זָהָב בְּחַצְרָת גְּנָתִים בַּיּוֹתָן הַמֶּלֶךְ: (ו) חֹור כְּרָפָס וְתַכְלָת אֲחֹזָה בְּחַבְלִי-כּוֹזָב וְאַרְגָּמָן עַל-גִּלְגָּלִי כְּסָף וּעַמּוּדִי שְׁשָׁה מִטוֹּת זָהָב וּכְסָף עַל רַצְפת בְּהַטְ-זָנָשׁ וּדְרָר וּסְתָרָת: (ז) וְהַשְׁקוֹת בְּכָלִי זָהָב וְכָלִים מְכָלִים שְׁוּנוּם וַיַּזְן מֶלֶכְתּוֹ רַב בַּיּוֹתָן הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַשְׁתִּיה כְּדַת אֵין אָגָּס כִּיְצָן יִפְּדָה הַמֶּלֶךְ עַל פְּלִירָב בַּיּוֹתָן לְעַשּׂות כְּרָצֹן אִישׁ-זָנָאиш:

כל א' ח' ח' ח' ח' ח'



הפסוקים מספרים לנו על שני מושתאות שנערכו בבית אחשוורוש. המשתה הראשון יועד לחשובי הממלכה הפרסית ולבני התפקידים: "לְכָל שָׂרֵיו וְעַבְדֵיו חַיל פָּרָס וּמִדִּי הַפְּרַתְמִים וּשְׂרֵי הַמְּדִינּוֹת", ואילו המשתה השני יועד לכל הגרים בשושן הבירה. שני מושתאות אלו הם המאורעות הראשוניים המתוארים במגילה, וدرיכם anno McNerins את דמותו של אחשוורוש, שהיא אחת הדמויות המרכזיות בספר. המגילה מתארת את הפאר הרוב שבסמותה השני: סוגים שונים – חור, כרפס, תכלת, בז וארגמן, אכילה ושתייה תוך כדי השתרעות על מיטות זהב וכיסף, כלי זהב לשתייה ועוד. מהו הרושם שמעוניינת המגילה ליצור ולהטביע לב הקורא?

נשים לב לפרטיו הסיפור: המשתה הראשון, המועד לחשובי הממלכה, נמשך 180 ימים – כלומר, חצי שנה! במשך חצי שנה עוסקים כל שרי הממלכה במשתה. מי ינהל בינהיים את ענייני המדינה? מטרתו של

המשתה הראשון מוצחרת: להראות "את-עֵשֶׂר כְּבָד מִלְכֹותָו וְאַתִּיקָר תִּפְאָרָת גְּדוֹלָתָו". כמובן, מה שמשמעותו את המלך, עורך המשתה, הוא "להראות".

המגילה מבקשת ליזור רושם כפול אצל הקורא: מצד אחד התפעלות מהיופי ומהפאר, ומצד שני בין השורות, במרומז, הפסוקים מתארים בפני הקורא מלך חשוב לו "להראות" – להראות את עשרו, כבודו ותפארתו, ואת אוצרות המדינה הוא מבזבז על משתה ראוותני המתממש על פני חצי שנה, ומסתיימים במשתה נוסף של שבעה ימים...
כך המגילה רומזת לנו כבר בפתחה מיهو המלך הזה ומהו אופיו.

כאי כי'ז:



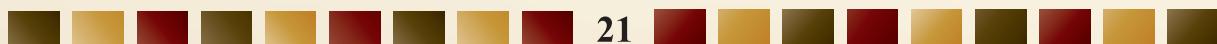
כדי שרצף האירועים יהיה ברור לילדים, נתחיל מהצגת דמותו של המלך אחשוורוש. אפשר להשתמש כמשפט פתיחה בהצעתה של רות נסים בספר "בשבילי הגן": "היום אספר לכם על המלך אחשוורוש... הסיפור על המלך אחשוורוש הוא סיפור אמייתי שקרה לפני הרבה הרבה שנים. הוא כתוב בתנ"ך, ואני אספר לכם אותו מן התנ"ך. כשנסמעו את הסיפור, נבין, מדוע אנחנו חוגגים את פורים...".

נמשיך בתיאור גודלה של הממלכה אליה שלט אחשוורוש: אחשוורוש שלט על כל העולם העתיק, מה הודו ועד כוש. גם על ארץ ישראל שלט אחשוורוש.

בהמשך תשקל הганנת אם להקדים מפגש למושג "בית המלך" ולתיאור כיצד נראה בית המלך של אחשוורוש, כקדמה למושג "משתה". לעיתים ילדים שכבר נחשפו לסיפור זוכרים פרטים מהשנה בעברית וניתן להקות את שני המושגים במשולב, כפי שעשוה המגילה.

משם תמשיך הганנת לתיאורי המשתאות, פארם ואורכם, כאשר בתיאור המשתה היא תשלב רמזות כמו: מה דעתכם על מלך שכזה, שעורך לכל השרים משטה שנמשך חצי שנה? איזה מלך הוא? בשביב מה הוא ערך את המשתה?

כדי להמחיש את אווירת הנחנותות במשתאות הפרסיים, תוכל הганנת לשאול: האם לדעתכם كيف להשתתף במשתה? האם כדאי בכל יום, תמיד-תמיד, לעורך משתה? (דוגמאות לתשובות: אולי זהEIF לפעים אבל באופן קבוע זה נמאס; אולי תכאב להם הבطن; זה מבזבז המון כסף...)



פסוקים ט-יב

(ט) גם וְשַׁתִּי הַמֶּלֶךְ עָשָׂתָה מֵשֶׁתָּה נְשִׁים בֵּית הַמֶּלֶכְתָּה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אֲחִשְׁוֹרוֹשׁ: (י) בַּיּוֹם הַשְׁבִּיעִי בְּטוּב לְבַדְהַמֶּלֶךְ בֵּין אָמֵר לְמַהוּמָן בָּזְתָא חַרְבָּגָא בְּגַתָּא וְאַבְגָּתָא זָתָר וְכַרְבָּס שְׁבָעַת הַפְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֲתִ-פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחִשְׁוֹרוֹשׁ: (יא) לְהַבִּיא אֲתִ-זְשִׁתִּי הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכַתֵּר מְלָכָות לְהַרְאֹת הָעִמִּים וְהַשְׁרִים אֲתִ-יְפִּיה כִּידְטוֹבָת מְرָאָה הִיא: (יב) וְתִמְאָן הַמֶּלֶךְ וְשַׁתִּי לְבוֹא בָּרְבָּר הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּיּוֹם הַשְׁבִּיעִי וַיַּקְצֵף הַמֶּלֶךְ מִאָר וַחַמְתוֹ בְּעֶרֶה בָּו:

כ'א ה'א/ח'כ:



יחידת פסוקים זו מציגת בפני הקורא את הריקנות שמאחוריו הפאר שבבית המלך. האירוע המתוואר אריר עירום ביום השבעי, יומו האחרון של המשתה, "בְּטוּב לְבַדְהַמֶּלֶךְ בֵּין"; המגילה איננה מצינית במפורש אם המלך היה שיכור, כלומר לחוטין לא מודע למעשו, או שמא רק מבושם ושתוי, ככלומר במצב של מודעות חלקלית ויכולת שליטה ואחריות חלקית על מעשיו והתנהגותו. המגילה רק מצינית בעדינות: "בְּטוּב לְבַדְהַמֶּלֶךְ בֵּין", ומниחה לקורא להסיק את המסקנות. בשעה זו של שביעות רצון עצמית, מצווה המלך על שבעת סריסיו – המשרתים הקרובים אליו ביתר – להביא את ושתוי המלכה לפניו. מטרת הציווי להביא את ושתוי כתובה במפורש בפסוק: "לְהַרְאֹת הָעִמִּים וְהַשְׁרִים אֲתִ-יְפִּיה". מטרתם של שני המשתאות, הראשון והאחרון, היא "להראות". CUT מחליט המלך להראות לא רק פאר של חפצים, אלא להתגאות לפני כל נתיניו ביופייה של אשתו... ההתיחסות בביטחון של המלך אחזורש אל האישה בסוג של חפש היא רעיון שיחזור על עצמו לאורך המגילה.

סירובה של ושתוי לבוא הוא מובן: האם סיטואציה שבה מראים את המלכה לנ廷נים כדי שוכלים יראו כמה היא יפה, מכבדת את המלכה, את מעמדה, ובכלל את הייתה אדם ולא רק חפש?

חזק"ל הציעו כאחת האפשרויות לטירובה של ושתוי לבוא את דרישתו של אחзорויש להביא אותה לפני עירומה: "בְּכַתֵּר מְלָכָות" – בckettר מלכות בלבד ולא בגדים, כדי שוכלים יראו את יופייה.

גם בלי לחשוף את הילדים לתכנים קשים שאינם מתאימים לגילם, מה שעולה מהפסוקים עצמים מתאים לרוחו של המדרש: להביא אישה כדי שוכלים יראו כמה היא יפה, זו סיטואציה שאינה מכבדת אותה.



כאמ' פ' ז:



הגנתת תספר לילדיים את השתלשלות העניינים: יומו האחרון של המשתה הגיע, המלך שתה הרבה יין, והוא מבקש משבעת השריסים משרתיו להביא לפניו את ושתי, כדי להראות לכל האורחים כמה היא יפה.

כדי לכוון את השיחה בגין הבנת פשוט הפסוקים, תוכל הגנתת להשתמש במספר שאלות מכוונות:

- לאיזו מטרה המלך אחשורוש שיביאו לפניו את ושתי?
- איך לדעיכם תרגיש ושתוי כשתשמע מה המלך בבקשת?
- האם זה שהמלך בבקשת שכולם יסתכלו עליה מכבד אותה?
- האם יהיה לה נעים שכולם יסתכלו עליה?

המגילה לא מספרת לנו, מה הרגינה ושתוי ומה היא חשבה. המגילה רק מספרת לנו שהיא לא הסכימה לבוא. למה לדעיכם היא לא הסכימה?

האם לדעיכם אחשורוש חשב על כל האפשרויות שיכולות לקרות, כאשר הוא בבקשת להביא את ושתי ולהראות אותה לכולם? האם לדעיכם הוא חשב איך תרגיש ושתוי? אולי הוא לא כל כך חשב, אלא פשוט עשה מה שהתחשך לו בלי לחשב כל כך הרבה?

התשובה לשאלת ההרשותה של הגנתת – לאיזו מטרה בבקשת אחשורוש שיביאו לפניו את ושתי – כתובה בפסוק עצמו: *"לְקַרְאֹתָה הָעִמִּים וְהַשְׁרִים אֶת־פִּיה"*. מכאן מתחילה להישלל הדרך אל מה שהילד מתבקש להסיק בעזרת הרמזים שבכתוב.

יתכן שתעלינה תשובה שונות לשאלות ("היא שמחה שכולם יסתכלו עליה"; "זה לא נעים לה"). בתחילת השיח רצוי שהגנתת תאפשר מקום לכיווני חשיבה שונים. בהמשך, בעזרת טוון-קול והבעות-פנים, תכוון הגנת את הילדים אל האבשורד שבסצ'ב: האם נעים לאישה חשובה כמו מלכה, שקוראים לה כדי שכולם יסתכלו עליה ויראו כמה היא יפה? האם זה מכבד אותה באמת, או כאילו-מכבד אבל בעצם מעלייב?

על הגנתת להיות רגישה בקטע-סיפור זה לניואנסים תרבותיים ולאוכלוסיית ילדי הגן וקהילה ההוריות הספציפית שלה. על הגנתת להכיר ולזהות את הנורמות הרווחות ביחס לתרבות העכשווית כדי לכוון ברגישות את השיח אל המסקנה שברצוננה להסיק יחד עם הילדים.

ניתן למקד את השיח בגין סביר מידת הבחירה של ושתוי בשאלת האם להיראות לפני העמים והשרים: האם המלך שאל אותה אם היא מסכימה? האם הוא שאל אותה אם זה נעים לה? האם היא מרגישה שזה מכבד אותה שמלך יראה אותה ככה לפני כולם, כאילו הייתה איזו בובה?



פסוקים יג–כב

(יג) ויאמר המלך לחכמים ידע העתים כי־כו דבר המלך לפני־ידעך דת ורין: (יד) והקרב אליו בראשנא שחר אדקתה תרשיש מרים מסננא ממוקן שבעת שרי פרס ומדי ראי פני המלך הישבים ראשנה במלכות: (טו) בדת מה־לעשות במלכה ושתי על אשר לא־עשתה את־מאמר המלך אחשوروש ביד הפסריסים: (טז) ויאמר מומקן ממוקן לפני המלך והשרים לא על־המלך לבדו עותה ושתי המלכה כי על־כל־השרים ועל־כל־העםים אשר בכל־מדינות המלך אחשوروש: (יז) כי־יצא דבר־המלך על־כל־הנים להבזות בעליהם בעיניהם באמראם המלך אחשوروש אמר לה比亚 את־שתי המלכה לפניו ולא־באה: (יח) והיום זהה תאמRNAה שרota פרס־זמרי אשר שמעו את־דבר המלכה לכל שרי המלך וכדי בזין וקצף: (יט) אם־על־המלך טוב יצא דבר־מלךות מלפניו ויכתב ברכי פרס־זמרי ולא יעבור אשר לא־תבוא ושתי לפני המלך אחשوروש ומלכותה יתנו המלך לרעotta הטובה ממנה: (כ) ונשמע פתגם המלך אשר־יעשה בכל־מלךות כי רבה היא וכל־הנים יתנו יקר לעליהם למגדל ועד־קطن: (כא) וייטב הדבר בעיני המלך והשרים ויעש המלך בדבר ממוקן: (כב) וישלח ספרים אל־כל־מדינות המלך אל־מדינה ומדינה בכתבה ואל־עם עם כל־שונו להיות כל־איש שדר בביתו ומידבר כל־שון עמו:

לאן הআ/ה:



פסוקים אלו מציגים בפניו את המלך אחשوروш באור קריקטורי: אחשوروש אינו יודע כיצד להתמודד עם הסיטואציה שנוצרה כאשר המלכה המרתה את פיו. لكن הוא מכns את יועציו החשובים ביותר, ה"חכמים ידע העתים" ו"שבעת שרי פרס ומדי ראי פני המלך" (מעמד של יועצים בדרג הגבוה ביותר), כדי להתייעץ אתם "מה־לעשות במלכה ושתי". המלך אינו יודע לפחות קונפליקטים משפחתיים עצמו, והוא זוקק לעצת יועציו איך לנحو בסבך שנוצר.

המלך מחפש חוק ("דת") בשפה הפרסית פירושה חוק) שiorה לו מה לעשות במלכה ושתי ("בדת מה־לעשות במלכה ושתי"). הוא זוקק ליעוץ ואינו מסוגל להכירע לבד באמצעות שיחה ולייבור העניינים עם אשתו או באמצעות קבלת החלטה עצמאית להענישה.

מגוחכת עוד יותר היא עצתו של ממוקן: ממוקן מרחיב את "פשעה" של ושתי מעבר לגבולות התא המשפחתי, וטוען: "לא עלי-המלך לבדו עונתך ושתית המלך... כיitzא דבר-המלך על-כל-הנשיכים להבות בעליך בעיניהם..." – בעולם שבו ברורה מאד ההיררכיה בין גברים לנשים וברור מיהו השולט, טוען ממוקן טענה מהפכנית ביותר: לא רק שהמלכה פגעה בכבודו של המלך, אלא התנהגותה עלולה לפגוע בכבודם של כל הגברים במלוכה. זאת ממשום שכאשר תשמענה הנשים כיצד נגה ושתוי, הן עלולות לזלزل בעליךן.

כדי להציג את כבודו האבוד של המלך, הופך ממוקן את הבעייה מבעה אישית לבעה פוליטית של כלל הממלכה. בזאת הוא לכארה שומר על כבודו של המלך, אך בעצם מגדיל את הגיוחן שבהתנהלותו. על פי הפתרון שמציע ממוקן ושתי תועבר מלוכותה ולא תבוא עוד לפני המלך אחשוורוש (המגילה אינה מרחיבה בנושא והיא משaira לקורא את האפשרות לדמיין אם הוצאה להורג או רק הועברה מלוכותה), ותיבחר מלכה חדשה במקומה. עד כאן עצתו של ממוקן יכולה להיחשב הגיונית.

אולם המשך הפתרון שהציגו ממוקן הוא מגוחך, ומעמיד את המלך אחשוורוש באור נלעג מול אנשי הממלכה: המלך שולח "ספרים" (צו מלכותי) אל-כל-מדינות המלך אל-מדינה ומדינה בכחתה ואל-עם ועם כל-שונו, שבhem מופיע צו: "להיות כל-איש שרד בביתו". צו מלכותי זה קובע שככל משפחה ומשפחה הגבר יהיה הקובל ו"נותן הטווע". בעולם שבו העליונות הגברית היא מובנת מלאיה, פקודתו של אחשוורוש לעמי הממלכה היא מגוחכת, כמעט כאילו ביקש להתערב בשאלת מה יأكل כל אדם לארות הבוקר. בעולם דאז מובן מאליו שהגבר הוא הקובל בבית, ואין צורך לקבוע זאת בצו מלכותי.

כאי כי:



אי אפשר לתרגם את ההומור שבסתוטאציה לשפטו של הילד. כדי להבין את ההומור שבפסוקים נזק הקורא לידע מקדים: הבנת הנורמות בעולם העתיק, שבו ברורה עליונות של הגבר; הבנה עד כמה מגוחך הוא מלך שנזקק ליויעצים כדי לפתור עניין משפחתי; הבנה עד כמה מיותרת הפקודה המצווה שהגבר יהיה הקובל בכל משפחה. لكن מומלץ שלא להיכנס לדיוון בנושא עם הילדים.

עם זאת אפשר להבהיר לילדים את ההרגשה כמה מצחיק שהמלך לא יודע מה לעשות בעצמו וצריך להתייעץ עם יויעצים על כל דבר. מה, הוא לא יכול פשוט לדבר עם אשתו? רצוי להקדים ולספר לילדים: מלך הוא איש חשוב והחלטות שלו הן החלטות חשובות, ולכן היה נהוג שהוא מתיעץ עם יויעצים. אבל

האם על כל דבר, כולל עניינים פרטיים מאוד, נהוג להתייעץ?

כמו כן חשוב לספר שהמלך קיבל את עצתו של מומכון, שושתי לא תהיה מלכה יותר – זה פרט חשוב להמשך הסיפור, כיון שהוא מניע את גלגלי העלילה הלאה, לכיוון בחירתה של אסתר.

את תוכנים של הספרים שנשלחו אל כל מדינות המלך קשה בספר כך שייעורר צחוק בקרב הילדים, כיון שעולמנו כה רחוק מהעולם העתיק והנורמות שהיו נוהגות בו. עם זאת אפשר לשאול: האם בדרך כלל מלך מתערב בעניינים הפרטיים של כל משפחה? האם יש צורך במלך בשביל לקבוע מי יהיה ה"מחליט" בבית, אבא או אימה, או שככל בית יודעים להסתדר לבד ולהחליט בעצמם מי מחליט מה?

הגנתת תבחר עד כמה היא מעוניינת לגעת בכך בהיבטים מגדריים, כיון שעלייה להיות מוכנה לכך שהעלאת הנושא לעיתים מציפה קשיים ומצוקות מחיה הילדים ("אצלנו בבית אבא ואימה רבים..."). תגובה רגישה ומדעית של הגנתת – הקשבה, הכללה, הסטת הדין – לנושא אחר והמשך שיחה על כך עם הילד באופן אישי – יכולה לתרום להפיכת הלימוד לקריאת החג ללמידה שמחבר בין חווית הידע, האמונה והרגש.



פרק ב

פסוקים א-ד

(א) אחר הרכבים האלה כשב חמת המלך אחשורי זכר את־וֹשֶׁתְיָ וְאֶת־אֲשֶׁר־עַשְׂתָה וְאֶת־אֲשֶׁר־גִּזְעָר עֲלֵיה:
(ב) וַיֹּאמֶר נָעָרֵי־הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתְיוּ יְבַקְשׁוּ לְפָלָךְ נְعָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מִרְאָה: (ג) וַיַּפְקֹד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים
בְּכָל־מִדְינּוֹת מַלְכוֹתָיו וַיַּקְבְּצָו אֶת־כָּל־נָעָרָה־בְּתוּלָה טוֹבָת מִרְאָה אֶל־שָׁוֹשָׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנְּשָׁיִם אֶל־יְדֵי הַגָּא
סְרִיסָה הַמֶּלֶךְ שָׁמַר הַנְּשָׁיִם וַיְנַתֵּן תְּמָרְקִיחָן: (ד) וַיַּגְּעֶרֶת אֲשֶׁר תִּיטְבָּב עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ תְּמָת וְשָׁתִי וַיִּטְבַּב הַדָּבָר
בְּעַיִנִי הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשֵׂנָה:

לאן ה/א/ח/כ:



בפסוקים אלו אחשורי שוב מופיע כמו שאינו יכול לנחל את עניינו האישיים בעצמו ללא עצת יועציו: הנערים הם שמחינים במצב רוחו של המלך, והם שמציעים לו לבחור אישת מלכה חדשה. המלך נעה גם הפעם לעצת יועציו.

ביחידת-הסיפור שלפנינו, כמו בקטע הפותח את המגילה ומתאר את המשתה רב-הرؤשים, מעוצב הסיפור כך שייעור בקורא המבוגר רושם כפול: מצד אחד כיף לדמיין "סיפור-סינדרלה" שכזה, שבו נקבצות כל הנערות טובות-הمرאה שבמלוכה ומمتינות בציפייה לתורן. יחד עם הנערות ממתיין הקורא ומצפה בגלות מי היא זו שתבחר. מצד שני מעוצב הסיפור כך שייעור בקורא תחושת סלידה: הנערות מקובצות על-ידי הפקידים ("וַיַּקְבְּצָו אֶת־כָּל־נָעָרָה־בְּתוּלָה טוֹבָת מִרְאָה") כאילו שמדובר באובייקט ולא באדם, ובלי שימושו ישאל לרצון.

רושם זה עתיד להתגבר בפסוקים הבאים, כאשר אגב תיאור הילקחה של אסתר, מוסיפה המגילה בהמשך הפרק מספר פרטיים "שולדים" בנוגע לאופן ה"טיפול" בכל אחת מן הנערות הממתינות:



(יב) ובהגיע תר נערה ונערה לכוא אל-המלך אֲחַשּׁוֹרֹושׁ מִקְץ הָיָת לְהֵכֶת הַנְּשִׁים שְׁנִים עַשֶּׂר חֶדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלָאוּ יְמֵי מִרְוקִים שְׁשָׁה חֶדֶשים בְּשֵׁמֶן הַמֶּר וְשָׁשָׁה חֶדֶשים בְּבָשָׁמִים וּבְתָמְרוֹקִי הַנְּשִׁים: (יג) ובזה הנערה בא אל-המלך את כל-אשר תאמר ינתן לה לכוא עמה מבית הנשים עד-בית המלך: (יד) בערב היא בא ובבוקר היא שכה אל-בית הנשים שני אל-יד שעשנו סריס המלך שמר הפליגשים לא-תבוא עוד אל-המלך כי אס-תפוץ בה המלך ונקראה בשם:

כל נערה טובת-מראה שנלקחה עברה תהליך הכנה של שנה של "ימי מרוקים" – שנה של שימוש בתמרקם, מתוכה חצי שנה בשמן המור וחצי שנה בבשמים ובתמרקם אחרים. לכל נערה נקבע "טור" –ليلא אחד שבו ניתנת לה הزادנות למצוא חן בעיני המלך. נערה שבאה אל המלך בלילה ולא נבחרה למילכה, עוברת אל "בית הנשים שני" – היא איננה יכולה להינsha לאיש, לאחר שבילתה לילה עם המלך, והיא נמצאת כתעת תחת חסותו של "שומר הפליגשים". היא תגור בארמוון כל חייה, ולא תבוא שוב אל המלך אלא אם כן הוא יבקש זאת מפורשת.

הקורא המבוגר עומד מול הסיפור ולבו כאילו מתבקש להחליט בין שתי תוצאות אפשריות. תחושה אחת היא התפעלות מן הפאר, התפנקים ורמת הבזבזנות שאינה יודעת גבולות: שנה של שימוש במוצרי הקוסמטיקה הטובים ביותר שהכיר העולם העתיק, הزادנות של לילה ומגורים בארמוון עד סוף ימיה גם לנערה שלא נבחרה. תחושה אחרת שעשויה להתעורר היא תחושת רתיעה عمוקה כלפי תרבות המקדשת ערכים של פאר, ראותנות וbezבזנות, ובשם ערכים אלו היא מתיחסת אל האישה ואל גופה כאלו חפץ. תרבות זו גורמת לכך שנשים רבים לא יכולים לעולם להינsha ולהקים משפחה בדרך כלל הארץ, ויאלצו להישאר בבית המלך לתמיד.

כאי קאי:



רושם כפול זה של פאר מצד אחד וריקנות מצד שני, מתבקשת הגנתה לעורר לב הילד.

הנושא רגש, כיון שהוא נוגע במיניות ובגדדר. המgilah מעבירה את מסריה (הגיחוך שבדמותו של המלך אחשוריוש; ריקנותה המוסרית של הממלכה הפרסית המפוארת; הי' המוביל את ההתרחשויות, אשר דרך סיפורו בבית המלך מוביל את האירועים במגילה אל סופם הטוב), בין השאר דרך הצגת הנלוגיות שביחסים בין גברים לנשים במלכה הפרסית.

כדי להבהיר את הרווחם הכספי של התפעלות מהפאר והסתיגות עמוקה שהוא מייצג, מומלץ שהגנתה תיצמד תחילה למושא בפסוקים: נערי המלך ראו שהמלך נזכר בושתי וחושב עליה. הם הבינו שייתכן שהמלך עצוב ובודד בלי מלכה, והציעו למלך הצעה: עבדי המלך יאספו את הנערות היפות ביותר בכל 127 מדינות המלך אל בית המלך בשושן. כל נערה תקבל תמורה – שמנים שמורחים על העור והם עושים את העור חלק ונעים ובעל ריח טוב. זה קצת דומה ל"קרם" (הגנתת תציגים בעזרת מוצר קוסמטיקה או מונח המוכר לילדים) ולבושים בימינו. הנערה שתמצא חן בעיני המלך יותר מכולן תהיה מלכה במקום ושתי.

הגנתה המשיך ותשאל:

- מה דעתכם על ההצעה של נערי המלך?

- האם זה מוכובד שמלך יבחר לו אישה בדרך זו?

(ייתכן שיישמעו שני סוגים של תשבות, ועל הגנתה לתת מקום לשניהם בשלב הראשון.)
ההצעה מצאה חן בעיני המלך, והוא הסכים.

גנתה שמעוניינית, תוכל להמשיך ולשאול, כאן או כאשר הגיעו לפסוקים יב-יד על פי סדר הפסוקים:

- איזו תוכנה מחפש אחשורוש באישה? מה חשוב לו?

- האם קיימות תוכנות נוספות שיכלות להיות חשובות?

- האם הוא מסוגל לחשב בלבד מה לעשות כאשר מתעוררת בעיה, או שככל הזמן הוא מתויעץ עם היועצים ועם המשרתנים שלו?

מומלץ להעמק את השיח הרגשי בגין בעזרת השאלות:

- מתי לדעתכם אנחנו פוטרים בעיה לבד?

- מתי כדאי להתייעץ ולהיעזר במישחו אחר?

זאת כיון שבהתבסת של התפתחות רגשית, אנו מעוניינים לחזק בגיל הרך הן מיוםנוויות של עצמאות ופתרון בעיות בלבד, והן מיוםנוויות של שיתוף ובקשת עזרה.

פסוקים ה-:

(ה) איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בונדייש איש ימני: (ו) אשר הגלה מירושלים עם הגללה אשר הגללה עם יקנאה מלך יהודא אשר הגללה נבוכדנאצר מלך בבל: (ז) ויהי אמן את הדרשה היא אסתר בת דדו כי אין לה אב ואם והנערה יפתחת וא טובת מראה ובמות אביה ואמה לך מה מרדכי לו לבת:

כאי פא/עכ:



בפסוקים אלו עלילת הספר נעצרת לרגע, והזרקור מופנה מבית המלך אחשווורוש אל זירת התרכשות חדשה – ביתו של איש יהודי אחד שחי בשושן הבירה. לשונו של הפסוק: "איש יהודי היה בשושן הבירה", חגייגת. החגייגות בלשונו של הפסוק מבשתת לкорא שמדובר באדם מיוחד שהיה לו מקום רב בהמשך התפתחות הספר.

שני הפסוקים המציגים בפנינו את מרדכי מכילים מידע רב ומפורט:

1. רשימת היוחסין של מרדכי: "בן יאיר בונדייש בונדייש".

2. "איש ימני" – ככלומר, מרדכי הוא משפט בניימין.

3. מרדכי שיך לגולי יהויכין. 11 שנים לפני חורבן בית ראשון, הגללה נבוכדנאצר מלך בבל את יהויכין מלך יהודה שמרד בו, והמליך במקומו את צדקיהו. יחד עם יהויכין הגללה נבוכדנאצר את חסובי העם: "את כל השרים ואת כל גבורי הארץ" ו"החרש והפסיג" (מלחינים ב כד, יד). על פי חשבונו השני נראה שאבותיו של מרדכי היו בין הגולים, ואילו הוא עצמו נולד בגלות.

הפסוקים מספקים לנו פרטים רבים על מרדכי. לשונם חגייגת, מקובל כאשר שוטחים מידע חשוב ורב-ערך, אך הם אינם מגלים לנו מהם תכונותיו, מידותיו ואופיו של מרדכי.

ננסה להציג לרגע אל מאחוריו הקלעים של ספרה המגילה ולהבין את דמותו של מרדכי על רקע תקופתו:



הימים הם ימי שיבת ציון. תקופה של שבת ציון מוכרת וידועה לנו מספרים אחרים בתנ"ך: עזרא ונחמיה, חגי זכריה ומלאכי. אבי שושלת המלכים הפרסית שעלה נמנה אחשוורוש הוא כורש, שנתן רשות ליהודים לחזור מבבל לארצו. השבטים לארכץ היו רק חלק קטן מהעם והיו מדלת העם – העניים וחסרי הייחוס, ואילו רובו של העם נשאר בבל.

האם רצתה מרדכי לגור בשושן? האם חלם לחזור לארכץ? מתוך הפסוקים כשלעצמם, איןנו יודעים.

שושן נמצאת בדרום מערב ארין, לא רחוק מבבל. על פי פירוש "דעת מקרא", "שושן הבירה" היא אזור מתחום הסמוך לארמון המלך, שבו התגוררו בעלי התפקידים בארמן. בהמשך הפרק, בספר בגטן ותרש, מסופר שמרדיyi ישב ב"**שער-הפלך**". בתנ"ך ישיבה בשער מצינית תפקיד חשוב. הישיבה בשער המלך מצבעה על היותו של מרדכי נושא-משרה בארמן המלך.

האם רצתה מרדכי למלא תפקיד בבית המלך, או שאולי הוא אולץ להיות נושא-משרה בבית המלך, בדומה לדניאל, שנלקח לבית המלך הבבלי? את כל אלו המgilah אינה מגלת לנו.

פעמים רבות בתנ"ך מציג לפניו אדם דרך מעשי ולא דרך תיאור ישיר של אופיו ותכונותיו. אלא שדרך תיאורו של מרדכי במgilah מאופיינת בCustomAttributes רב מן הרגיל ברמזים העשויים ללמד באופן עקיף על אישיותו ותכונותיו. המgilah מעניקה לנו פרטים ביוגרפיים ורבים יחסית, אך לא ככל שניתן להסיק בעזרתם بكلות מסקנות לגבי תכונותיו, בפרט בתחום דרכו. המדרש בא לעזרתנו ומשלים את החסר. למשל, את פרטי היוחסין של מרדכי בפסוק פירשו חז"ל כך: "**בן יאיר** – שהAIR ענייהם של ישראל בתפלתו, **בן-شمיעי**... **בן-קיש** – שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו" (מגילה יב ע"ב). בהמשך (מגילה יג ע"ב) מוזכר שמרדיyi היה מיושבי לשכת הגזית, קלומר, חבר בסנהדרין, היושבת בארץ ישראל. במקורות אחרים (סדר עולם רבה פרק כת וילקווט שמעוני אסתור רמז תרממה) מסופר שמרדיyi יצא בשליחות מארץ ישראל לשושן כדי לשכנע את המלך הפרסי לאפשר את המשך בנין בית המקדש.

כָּאֵר כְּיָצֵב:



הגנתת תספר, תוך שימוש בטון-קול חגייגי: בימים ההם חי בעיר שושן אדם מיוחד, איש יהודי ושמו מרדי. לחייבין יכולת הגנתה להקריא בטון חגייגי את הפסוק בשלמותו: "אִישׁ יְהוּדִי קַיָּה בְּשׁוֹשֶׁן הַבִּירָה וְשָׁמוֹ מְרַדִּי בָּן יָאִיר בְּנֵשֶׁמֶעָ בְּנֵקִישׁ אִישׁ יְמִינִי", ולאחר מכן להסבירו.

גנתת שרווצה לשלב מדרש, תוכל להosiיף: חז"ל מספרים לנו שמרדי היה תלמיד חכם וצדיק. אפשר גם לספר שחז"ל מספרים לנו שתלמידי חכמים היו יושבים לפני מרדי ולומדים ממנו תורה (על פי מגילה טז ע"א). גנתת שמעדיפה להיצמד לפסוקים תוכל לשלב את ההבנה הזו מאוחר יותר, דרך מעשייו ופעולותיו של מרדי.

חלק זה של הספר מזמן לגנתת אפשרות לשאול: למה הוא גור בשושן? ומה איש יהודי נמצא בשושן הבירה?

הגנתת תכוון את הילדים אל התשובה: נכון, בתשעה באב נחרב בית המקדש, ומלך בבבל הגליה את כל היהודים שבארץ ישראל הרחק-הרחק. מרדי נמצא בגולה. זהה הזרמנות ראשונה עברו הגנתת לשבע את המושג "גולה", המופיע בפסוקים, לשיחה עם הילדים סביב ספרי ספר המגילה.

המושג "גולה" הוא ציר מרכזי בספר המגילה: ספר המגילה פותח בתיאור של גולה – בית המלך אחשוורוש, והוא מסתיים שם, בבית המלך. הגנתת תוכל להציג לשוננו מחריגים אחרים (כמו חנוכה, למשל), ספרו של פורים לא התרחש בארץ ישראל, והוא גם אינו ספר על גולה בדרך אל ארץ ישראל (כמו פסח, למשל). זהו ספר של ישועה המתרכש בתוך מסגרת ספרית של גולה.

הגנתת תמשיך ותספר שמרדי גידל את אסתור בת דודו, כיון שלא היו לה הורים – הוריה מתו. (הפסוק מכיל בתוכו כמה מושגים: בת דוד – קרובת משפחה; הורים שמתו – מושג הנושא מטען רגשי. הגנתת תפרק מושג טען זה בהדרגה עברו הילדים: לאסתור לא היו הורים – אבא ואימה שלה מותו, لكن מרדי לκח אותה אליו וגידל אותה כמו בת).

כבר בחלק זה של הספר הגנתת יכולה לצקת לתוך "העובדות היישות" קו אופי משמעותי לדמותו של מרדי: למרדי אכפת מסטר. כאשר ראה שהיא נשarra בלבד, הוא לוקח אותה לביתו וגידל אותה. קו אופי זה בדמותו ימישיך ויתפתח בהמשך הספר.

הגנתת תתאר את יופייה של אסתור: "יְפַתְּתֵאָר וְטוֹבָת מְרָאָה". ליפייה של אסתור תפקיד חשוב בהמשך הספר.

פסוקים ח-יא

(ח) וַיְהִי בַּהֲשָׁמָעַ דָּבָר־הַמֶּלֶךְ וְדֹתּוֹ וּבְקַבֵּץ נָעָרֹת רַבּוֹת אֶל־שָׁוֹשָׁן הַבִּירָה אֶל־יָדָה גַּנְגַּת וְתַלְקַח אָסְטָר אֶל־בֵּית
הַמֶּלֶךְ אֶל־יָדָה גַּנְגַּת שָׁמָר הַנְּשָׁיִלִים: (ט) וַיְמִיטֵּב הַגְּנַעַרְתָּה בְּעִינֵיכְאָוֹת וְתַשְׁאַחֲרָה כָּסֶר לְפָנֵיכְאָוֹת וְיַכְלֵל אֶת־תְּמִרְוקִיתָה וְאֶת־מְנוּתָה
לְתַתְּלָה וְאֶת שְׁבַע הַגְּנַעַרְתָּה הַרְאִוּת לְתַתְּלָה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְיַשְׁנֵה וְאֶת־גְּנַעַרְתָּה לְטוֹב בֵּית הַנְּשָׁיִלִים: (י)
לְאֶהָגִירָה אָסְטָר אֶת־עַמָּה וְאֶת־מְולָקָתָה כִּי מְרַדְכִי צֹוָה עַלְיהָ אֲשֶׁר לְאֶתְגִּיד: (יא) וּבְכָל־יָמָם וַיּוּם מְרַדְכִי
מַתְהַלֵּךְ לְפָנֵיכְאָוֹת בֵּית־הַנְּשָׁיִלִים לְדַעַת אֶת־שְׁלוֹם אָסְטָר וּמַה־יִעָשֶׂה בָּה:

כ'א'ר ה'א'/ח'כ':



הפסוקים מתארים את הילכה של אסתר לבית המלך. השימוש בצורה הפסיבית של הפועל – “וַיַּתְלַקֵּח” – מרמזות לקורא כי אסתר נלקחה בגין רצונה. הרושם שאסתר אינה מעוניינת להיבחר למלאכה יתחזק ביחידת הפסוקים הבאה, שם מסופר לנו שאסתר אינה מבקשת דבר שיסיע לה למצוא חן בעיני המלך בבואה אליו.

הפסוקים מתארים לפניינו את מערכת היחסים המיוחדת שבין אסתר למרדכי, אסתר נאמנה לדברי מרדכי, והוא אינה מגלת את עמה ואת מולדתה “כִּי מְרַדְכִי צֹוָה עַלְיהָ אֲשֶׁר לְאֶתְגִּיד”. המgilah אינה מספרת לנו מדוע הנחה מרדכי את אסתר לא לגלות את מוצאה. ייתכן שברגע שלلحץ, כאשר פקידי המלך נכנסים אל הבית ולוקחים את אסתר, מרדכי מדריך אותה לא לגלות את עמה. למה? לפעמים האדים עצמו איינו יודע לבדוק למה, אך יש לו תחושה מעורפלת שכך עדיף. ייתכן שכעת, כאשר עם ישראל בגולה, מתחילה ניצנים של שנות ישראל בקרב העמים. חיזוק להשערה זו ניתן לראות בספר Dunnail (פרק ג), שם מסופר על אנשים בבלים שהלשינו על חנניה, מישאל ועזריה היהודים שלא השתוו לצלם שעשה נובגדנאצר, ובעקבות זאת הושלכו שלושתם לכਬשן האש. המלשינים הדגימים בדבריהם אל המלך את מוצאים היהודי של חנניה, מישאל ועזריה. כך שואלי חש מפני רדיפת היהודים בשל מצוותיהם הוא הסיבה שגרמה למרדכי להנחות את אסתר לא לגלות את מוצאה.

מרדכי מגלת מסירות רבה לאסתר: בכל יום ויום הוא מטהלך לפני חצר בית הנשים, קרוב ככל שיכול לאסתר, כדי לדעת את שלומה. אל בית הנשים עצמו אסור היה באיסור חמור לגבר להיכנס.

כטב הילע



כדי ליצר רצף סיורי, הגנתה יכולה להזכיר לילדים: מה המלך אחשווורוש רוצה? מה יעכו לו הנערים-המשרתנים שלו? מה הוא מחשש עכשו? מה מתחשים בכל הממלכה?

הגנת תזקير לילדים את יופייה של אסתר: מה לדעתכם יקרה עכשו? האם לדעתכם אסתר הייתה רוצה שזה יקרה? האם נערות אחרות היו רוצות להיבחר? הגנת תמשיך בסיפור: ובינתיים, ברחבי הממלכה, פקידי המלך מוחפשים לו נערות יפות. כשהגיעו פקידי המלך לביתם של מרדכי ואסתר בשושן הבירה, ראו הפקידים את יופייה של אסתר ואסתר נלקחה אל בית המלך. האם אסתר רצתה להילך? האם היא רצתה להיות המלכה, אשתו של אחשוריוש? איך לדעתכם אסתר הרגישה?

הגננת תציג שאסתר לא רצתה להילך לבית המלך. בית המלך הוא מקום יפה וمفואר, אבל אסתר בכל לא רצתה להיות שם. אפשר להשתמש במשפט היפה הלוקה מותו "בשבילי הגו": "אסטר הלכה, כי לא הייתה לה ברירה. זו פקודתו של המלך. אבל בלב שלה היו המון דאגות ומחשבות, כמו שאמרתם".

הגננת תדגיש את המסירות של מרדכי לאסתר ואת התחלהות שלו סביב הארמו מתוך דאגה לשולמה. הגננת תdagיש את נאמנותה של אסתר לדברי מרדכי בכלל ולהוראה שקיבלה ממנו בפרט. נראה שבין השניים ישנו קשר של מסירות ונאמנות; הנאמנות של אסתר להוראה שקיבלה ממרדכי יכולה להתפרש כסבירו לכך שהיא סומכת על דבריו ויש לה אמוון.

גננת שרצה לשלב מדרש יכולת ציון שחייבינו זיל מספרים לנו שההתנהגות הצנעה והעדינה של אסתר, שלא ניסתה להתבלט, כל כך מצאה חן בעיני המשרתיים בארמון המלך, עד שהגי "שמר הנשים" (כלומר, משרות הראש של המלך שאחראי על הנערות שנלקחו לארכו) הסכימים לחתה לאכול זרעים, כדי שלא תיאלו לאכול מזון שאיןנו כשר (על פי מגילה יג ע"א). מדרש זה מבליית את הנאמנות של אסתר למצאות התורה גם בהיותה בארמון. אם הגננת מספרת בגישה המשלבת מדרשים, היא יכולה בהחלט לשלב מדרש זה. שתוכנו מתאים קוגניטיבית ורגשית ליד בגדיל הרד.

פסוקים יב-כ

(יב) ובהגיע פָר נערה לְבּוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲחִשּׁוֹרֹושׁ מִקֵּץ הַיּוֹם לְהַכְתִּית הַנְּשִׁים שְׁנִים עַשֶּׂר חֶדֶשׁ כִּי כֵן יִמְלָאוּ יְמֵי מִרְוקִיהָן שְׁשָׁה חֶדֶשים בְּשָׁמְנוֹ הַמֶּר וְשָׁשָׁה חֶדֶשים בְּבָשָׁמִים וּבְתִמְרוֹקִי הַנְּשִׁים: (יג) ובכה הנערה באה אל-המלך את כל-אשר האמר יגונן לה לְבּוֹא עַמָּה מִבֵּית הַנְּשִׁים עַד-כִּית הַמֶּלֶךְ: (יד) בערך היא באה ובקבר היא שְׁבָה אֶל-בֵּית הַנְּשִׁים שְׁנִי אֶל-יְדֵי שֻׁעַשְׁגָוּ סְרִיס הַמֶּלֶךְ שָׁמַר הַפְּרִילְגִּשִּׁים לְאֶתְבּוֹא עוֹד אֶל-המלך כי אם-חָפֵץ בָּה הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְּשָׁם: (טו) ובהגיע תַּר-אַסְטָר בְּת-אַבְיכִיל דֶד מְרַדְכִּי אשר לְקָח-יָלוּ לְבֵת לְבּוֹא אֶל-המלך לא בקשה דבר כי אם את-אשר יאמיר הגי סְרִיס-הַמֶּלֶךְ שָׁמַר הַנְּשִׁים וְתוֹהֵה אַסְטָר נְשָׂאת חַן בְּעֵינֵי כְּלָרְאִיָּה: (טז) ותלך אַסְטָר אֶל-המלך אֲחִשּׁוֹרֹושׁ אֶל-בֵּית מְלֹכוֹתָו בְּחִדְשָׁה הַעֲשֵׂר הַוְּא-חֶדֶשׁ טבת בְּשִׁנְתַּ-שְׁבָע לְמִלְכּוֹתָו: (יז) וַיַּאֲהַב הַמֶּלֶךְ אֶת-אַסְטָר מְכַל-הַנְּשִׁים וְתַשְּׁא-חַן וְחִסְדָּר לְפִנֵּיו מְכַל-הַבְּתוּלֹת וְיִשְׁם כְּתַר-מִלְכּוֹת בְּרָאָה וְיִמְלִיכָה תְּחִת וְשְׁתִי: (יח) וַיַּעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ מִשְׁתָּה גְדוֹל לְכָל-שָׂרִיו וּבְעָדָיו אֶת מִשְׁתָּה אַסְטָר וְהַנְּחָה לְמִדְינוֹת עָשָׂה וַיִּתְן מִשְׁאת כַּיד הַמֶּלֶךְ: (יט) וַיַּהַקְבִּץ בְּתוּלֹת שְׁנִית וּמְרַדְכִּי יִשְׁבֶּן בְּשַׁעַר-הַמֶּלֶךְ: (כ) אַיִן אַסְטָר מִגְּדָר מַוְלָּתָה וְאַת-עַמָּה כְּאַשְׁר צָה עַלְיהָ מְרַדְכִּי וְאַת-מָאֵר מְרַדְכִּי אַסְטָר עָשָׂה כְּאַשְׁר הִתְהַ

כטב/הנ



כל נערה שנלקחה על-ידי פקידי המלך עברה תהליך הכנה ממושך: חצי שנה בשמונ המור
וחצי שנה בבשמים ובתמרוקים אחרים. לאחר מכן חיכתה הנערה ל"יתור" שלה – המועד
שבו תיכנס בלילה אל המלך. לקרהת ה"יתור" קיבלה כל נערה אפשרות לבקש כל דבר שתחפוץ בו בכניסתה
אל המלך. סביר להניח שרוב הנערות ביקשו דברים כמו גוף בשמים, תמרוקים, תכשיט יפה ולבוש מיוחד.
אסטר נבדלה מהunerות האחרות בכך שלא ביקשה דבר. היא השתמשה רק بما שאמר לה הגי שומר
הנשים (מן הסתם הכוונה לבוש, תכשיטים וכו'). התנהגותה של אסתר היא התנהגות של שיתוף פעולה
חלקי ופסיבי: היא איננה ממרה את פי המלך או סריסיו, והיא עוברת את התהליך המהניף-משפיל,
המרומם את גוף האישה ומתייחס אליו כאובייקט. היא גם משתמשת بما שהגי מנהה אותה להשתמש
כדי למצוא חן בעיני המלך, אך איננה מבקשת דבר מיוזמתה. החלקיות והפסיביות בשיתוף הפעולה של
אסטר עם התהליך מעבירים לקורא רמז עבה על חוסר רצונה של אסתר להיבחר. היא איננה יכולה
להרשות לעצמה להמרות את רצונו של המלך, אך היא עשו את המינויים הנדרש. למורות חוסר רצונה,
贊许 her autonomy and dignity (ואולי דוקא בגלל כל אלו...), דוקא אסתר "נשאת חן בעיני כל-ראיה", ומוצאת חן גם
בעיני אחזורוש.

היחידה מסתiyaמת בתיאור נאמנותה הרבה של אסתר לדבריו ולהנחיותיו של מרדכי: "**וְאַתָּה מִמְּאֹר מְרֻדְכִּי אֲסֻתֶּר עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר הִתְּחִזֵּק בְּאַמְנָה אָתָּה**". אסתר שומעת בקולו של מרדכי, כפי שנagara כאשר גרה בביתו והוא היה האומן שלה.

כאי הילץ:



הגנתה תדגיש את חוסר רצונה של אסתר להיבחר למלכה. הגנתה תשפר על ההבדל בין התנהוגותה של אסתר להתנהוגותן של הנערות האחרות. בניגוד לאסתר, כפי הנראתה הנערות האחרות ביקשו דברים רבים בובאן אל המלך. (המגילה מספרת לנו על "נווה הטיפול" בכל נערה בעקיפין, רק אגב תיאור ה"יתור" של אסתר לבוא אל המלך). הגנתה תפתח את הנושא מתוך רגשות להיבטים מגדריים, דימויי גוף ותפיסה עצמית של ילדים בגיל הרך: הסיפור נע בין נקודת מבט המתפעלת מהעושר הבלתי-נטפס והתפוקים שבхиים בבית המלך, לבין נקודת מבט הסולצת מהפאר הריקני. על הגנתה להלך על חבל דק בעת הסיוף: מצד אחד לא להזיז ביצירת אווירה של הזדהות עם הנערות המתתקשות והמתהייפות, אך מצד שני לא למנוע אווירה זו לחוטין. על הגנתה לכוון בעדינות את השיח בגין אל רצונותיה, מחשבותיה ורגשותיה של אסתר.

תוך כדי סיפור ההתרחשויות תಡגיש הגנתה את תוכנותיה של אסתר: את יופייה, את חוסר ההתפעלות שלה מחיי הארמון ואת חוסר רצונה להיבחר, ומתווך לכך העובדה שלא עשתה מאמץ כדי למצוא חן ולהיבחר, ואת צניעותה وعدינותו.

המגילה מדגישה את יחסיו האמונה והמסירות שבירן מרדכי לאסתר: אסתר עושה כל מה שמרדיyi אומר לה כיילו היא עדין בביתו.

אם תעללה בגין השאלה לשם ציוה מרדכי על אסתר לא לגלות את מוצאה, תוכל הגנתה להציג: אנחנו לא יודעים למה. גם אסתר לא יודעת למה בקש ממנה מרדכי לא לגלות מאיזה עם היא. אולי היא מוחשת. אנחנו בהמשך נגלה.

הגנתה תדגיש כי גם לאחר שנבחרה אסתר למלכה, המשיך מרדכי להסתובב בקרבת הארמון מתוך דאגה לשולמה.

פסוקים כא-כג

(כא) בְּיָמִים הֵם וּמְרַדְכִּי יוֹשֵׁב בַּשַּׁעַר-הַמֶּלֶךְ קָצֵף בְּגַתְנוּ וַתַּרְשֵׁשׁ שְׁנִי-סְרִיסִי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרִי הַסִּפְר וַיַּבְקַשׁ לוֹ לְשָׁלֹחַ יָד בְּמֶלֶךְ אֲמְשֻׂרֹשׁ: (כב) וַיַּדְעַ הַדָּבָר לְמְרַדְכִּי וַיַּגַּד לְאַסְתָּר הַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר אַסְתָּר לְמֶלֶךְ בְּשָׁם מְרַדְכִּי: (כג) וַיַּבְקַשׁ הַדָּבָר וַיַּמְצָא וַיַּתְלוּ שְׁנִיהם עַל-עַץ וַיַּכְתֵּב בְּסֶפֶר דְּבָרִי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

כאי ה'א/ה'ג:



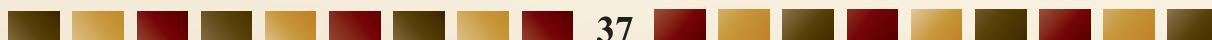
קטע-הסיפור שלפנינו מתאר התרחשויות קצרה ו פשוטה : שניים מאנשיו של המלך אחשוורוש זוממים להרוגו, והוכנית נודעת למרדכי. מרדכי מעביר את המידע לאסתר, והיא אומרת אותו למלך בשם מרדכי.

"בְּיָמִים הֵם וּמְרַדְכִּי יוֹשֵׁב בַּשַּׁעַר-הַמֶּלֶךְ" – מיקומו של מרדכי בשער המלך עשוי להצביע על תפקידו : היותו נושא-משרה בארכמון המלך. במקומות שונים בתנ"ך ישיבה בשער מבטאת את היותו של היושב בשער אדם נכבד ובעל מעמד. גם בספר דניאל, ישיבתו של דניאל בשער המלך מבטאת את היותו נושא-משרה בארכמון.

לדעת האבן עזרה היה מרדכי מ"משרתי המלך" (כלומר נושא-משרה בארכמון) עוד לפני היבחרה של אסתר למלוכה. דעה זו מתחילה למקום מגוריו של מרדכי: "אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה". כאמור, ייתכן שה"שׁוֹשֵׁן הַבִּירָה" היא קריית המלוכה – מתחם הסמוך לבית המלך ובו התגוררו שרווי ופקידי. על פי דעה זו "העיר שׁוֹשֵׁן" היא העיר התחתונה, שבה התגוררו המנו-העם. לדעת מפרשים אחרים, התמנה מרדכי לנושא-משרה בבית המלך רק עכשו, לאחר היבחרה של אסתר.

היותו של מרדכי נושא-משרה בארכמון המלך רלוונטית להמשך הסיפור: בעתיד מרדכי לא יוכל להימנע מהפגש היום-יומי עם המן, כיון שגם הוא, כהמן, צריך להיות נמצא בשער המלך מותוקף תפקידו. אילולא מעמדו ותפקידו של מרדכי, ייתכן שהוא מעדיף להימנע מעימות עם המן על-ידי הימנעות מקרבתו. בשל היותו של מרדכי נושא-משרה, הוא יצטרך להימצא בשער המלך, על אף שהימצאוו שם תכenis אותו לסכנה בא-השתחויה להמן.

המגילה איננה מגלת לנו כיצד ומניין ידע מרדכי על תוכניותם של בגתן ותרש : כתוב רק "וַיַּדְעַ הַדָּבָר לְמְרַדְכִּי". הפסוק מקצר ואיננו מגלת לנו, המאזינים, כיצד נודע לו הדבר. המגילה גם איננה מספקת לנו מידע על מניעיהם של בגתן ותרש, שבגללם זמנו להרוג את המלך.



כָּאֵן הַיְד:



היחידה מספרת על מזימה שהופרה. אופי הסיפור תואם לבשלות הקוגניטיבית והרגשית בקרב גילאי 4–5: בגtan ותרש תכננו להרוג את אחשוורוש. מרדיGI גילה את תכניות וסיפור על כך לאSTER. אסטר סיפרה למלך בשם מרדיGI. המלך ציווה לבדוק את הדברים, והתגלה שהם אכן תכננו פגוע בו. בגtan ותרש באו על עונשם. הרץ הסיפורית והעלילה לרוב ילדים מזכירים קושי מיוחד ותואמים את יכולותיו הקוגניטיביות והרגשיות של הילד בגיל זה: מסופר על טוביים ורעים ועל מזימה שהופרה.

לרוב הילדים אינם שואלים מניין ידע מרדיGI על תכניות של בגtan ותרש. הם גם אינם שואלים בדרך כלל מה הניע את בגtan ותרש לתכנן תכנית שכזו. אם אחד הילדים יעלה את השאלות, כדאי שהגנתה תתייחס ותגיב. מומלץ להגיב בדרך הפורחת מספר כיוני חשיבה, ואיננה "נוועטלת" את הילד על אפשרות פרשנית אחת בלבד. דוגמה לכך התגובה המומלצת: "שאלה מאד מעניינת, השאלה ששאל (שמו של הילד). אתם יודעים, מאד מעניין, המגילה לא מספרת לנו. לא כתוב בפסוקים למה... מה דעתכם? מה את חשבים?" (כאן יש לאפשר מקום להשערות שונות שייעלו הילדים. למשל, אולי מישחו שמע וגילה למרדיGI; אולי הוא בדיק-בדיק היה שם ושמעו והם לא ידעו שהוא מקשיב. כך גם ברגע למיניהם של בגtan ותרש: אולי הם רצו להחליף את המלך ושיהיה מלך אחר; אולי הם הרגיסו שהם עובדים קשה מדי אצל מלך שככל כך עסוק כל היום רק במשתאות ובלעשות כיף; אולי הם עשו עליו בגלל שהוא איש...). הגנתה תוכל להרחיב את ההשערות שייעלו הילדים ולהווטר עליהם. לעיתים הילדים מעלים השערה הקרויה לדברי חז"ל במדרש, ורצוי לציין זאת ולחזק את דבריהם.

הגנתה תוכל להציג שוב את מסירותו של מרדיGI לאSTER: הוא "יֹשֶׁב בִּשְׁעַר-הַמֶּלֶךְ", נמצא בסביבת הארמוון. מרדיGI מסתווב כל העת באזור, כדי לעקוב אחר שלומה של אסטר.

הגנתה תבחר אם להציג ולספר כי ישבתו של מרדיGI בשער המלך מצבעה על היותו נושא- משרה בבית המלך. פרט זה איינו ממשמעותי כל כך להבנתם של הילדים את הסיפור בעת, אך יכול לשרת אותנו בהמשך, כאשר נרצה להסביר לילדים את דרך ה통הלותו של מרדיGI מול המן; אם הגנתה תרצה להמחיש את חוסר הבירה שבסייעותאציה, כאשר מרדיGI אינו בוחר מרצונו במפגש החוזר ונשנה עם המן, פרט זה ישרת אותה.

פרק ג

פסקים א-ב

(א) לאחר הדברים האלה גידל המלך אחשורוש את-המן בזיהירותה האגיגי ווינשאהו ויישם את-קסאו מעיל כל-הশדים אשר אותו: (ב) וככל-עברי המלך אשר-בשער המלך כרעים ומשתחים ליהמן כי-כון צוה-לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחווה:

לנור פאנק/הנור



הסיפור מפגיש את הקורא עם דמות חדשה: המן. המגילה איננה מספרת לנו מה היו הנסיבות שגרמו לעלייתו לגודלה של המן או מה היו מניעיו של המלך להעלתו לגודלה. לעומת זאת, הכתוב מציין לנו, כיצד עלה המן למדרגה הזאת... בזאת עמוס חכם ב"דעת מקרא" מתיחס בכך: "אין הכתוב מבאר לנו, כיצד עלה המן למדרגה הזאת... בזאת רמזו לנו הכתוב, שהמן הוא מאותם הרשעים, שעלייתם מתרחשת לפטע פתאום, ועד שהבריות נונצנות לבן להתבונן بما שנעשה, כבר הרשע עומד במלוא עוזו ותוקפו". **"עבדי המלך אֲשֶׁר־בָּשָׁר הַמֶּלֶךְ"** הם שרויים של המלך, נושא-המשורות. **"בָּשָׁר הַמֶּלֶךְ"** הוא מקום מושבם של הנכבדים בעלי התפקידים. השרים כולם מצטווים לכrouch ולהשתבחנות להמן.

במה שקדם ל-1948 ניכר היה כי הפלישה הערבית לא הייתה מוגדרת כ自然而ית או אוניברסלית, אלא כ行动 (ACTION) של מדיניות ומדיניות. ב-1948, עם הקמת מדינת ישראל, ניכר היה כי הפלישה הערבית הייתה מוגדרת כ自然而ית או אוניברסלית, כלומר כ行动 (ACTION) של מדיניות ומדיניות.

בין בני דורנו היו שניסו להציגו שלآخر סיפור בgentן ותרש, מחשש לו אחשווורוש שר קרוב ונאמנו במיוחד לשיכול לסמוך עליו. להערכתנו אין צורך להתייחס לשאלת זו בgan הילדים, וניתן להסתפק בתיאור עלילותו של המו לגדולה באפו פתאומי ונטול-הסביר.

אחת השאלות המעניינות מאוד אותנו המבוגרים היא השאלה מדוע לא השתחוות מרדי להמן. מבחינה הילכית אין איסור על השתחוות לאדם, כל עוד מדובר בהבעת כבוד למשמו ולתקומו. אלו מוצאים לאורך התנ"ך דוגמאות של אדם המשתווה לאדם אחר כאות להבעת כבוד.

עמוס חכם ב"דעת מקרא" מציע שולי אופן השתחוות המתואר בפסוקים הוא אסור: לדעתו אין איסור על השתחוות לאדם כ הבעת כבוד, אך יתכן שהשתחוות וכריעה יחד (כמו שנאמר: **"וְכָל־עָבֵרִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ כַּרְעִים וּמְשֻׁתְחֹוִים לְהָמָן"**) היא אסורה. שילוב של השתחוות וכריעה מופיע לאורך סיורי התנ"ך רק כלפי ה'. لكن יתכן ששילוב זה מבטא כניעה מוחלטת המותרת רק כלפי ה', ואילו כלפי אדם היא אסורה.

בין בני זמנו היו שהציעו לראות את אי-השתחוות של מרדי להמן כביטוי לקו-אופי של עמידה על עקרונות, נחיות, שמירה על "עמוד שדרה" פנימי שאינו מתכוון מול לחצי הסביבה אפילו במצב של גלות, וכביטוי לאמונה ולתחות וDAOות פנימית חזקה. כך למשל הגדר זאת האדמוני מסלונים, בעל ה"נתיבות שלום": "שלכאורה איןנו מובן: איך עשה מרדי דבר כזה, שהעמיד בסכנה את כל כל ישראל? (כוונתו היא שמרדי היה יכול לשער שאי-השתחוות להמן עלולה לגרום לגזירה על כל עם ישראל; ו"י אלא, כי מרדי נהג כן מותקף בהירות האמונה והבטחון שלו...").

יתכן שהסיפור בספר דניאל (פרק ג) על חנניה, מישאל ועזריה יכול ללמד אותנו משהו על המורכבות שבשתחוות לשלילי מלכות של שלטון זר במצב של גלות. על פי המסופר בספר דניאל, נבוכדנאצר מלך בבל עשה צלם זהב ענק בבקעת דורא שבבבל, ונציגי כל העמים המשועבדים לאיימפריה הבבלית חוויבו להשתחוות לו. על אף שידעו שכעונש על כך יושלו ללבשו האש, חנניה, מישאל ועזריה סירבו להשתחוות לצלם. על פי חלק מההדותר, צלם זה היה רק "אנדרטה" שעשה נבוכדנאצר "לכבוד עצמו", וסימלה את עצמת שלטונו של נבוכדנאצר (פירוש התוספות על הגמרא בפסחים גג ע"ב). על פי חלק מההדותר היה הצלם עבודה זרה ממש, שאסור להשתחוות לה, ועליה נאמר: "ייחרג ואל יעבור" (ראו פירוש ב"דעת מקרא" לדניאל ג). עיון עמוק בספר דניאל מלמד על הקבלות נספות לפרקנו: אדם ממוצא יהודי עולה לגודלה בבית מלך זר, השולט על איימפריה שלמה.

נסכם חלק זה בפירוש "דעת מקרא" בספר דניאל: "בין אם מגמת הפקודה להשתחוות לצלם הייתה העברה על דת, ממש שהצלם נחשב לעבודה זרה, בין אם הצלם לא הוקם אלא כאנדרטה בלבד לכבודו של המלך – גילו שלושת הנערים היהודים עוז ותעצומות נשלי יחיד את השם ולא להשתחוות לזרתו. יש מקום לשער שמרדי הודרך ממעשה גבורה זה וגם הוא עבר על פקודת מלכו ולא השתחוות להמן".



כאמ' ה'ג':



הילד פוגש כאן לראשונה את דמותו של המן, שהיא דמות מרכזית בסיפור. מומלץ שהגנתת תתאר את עלייתו של המן לגדרה כהתראות פתאומית ונטולת הסבר. אופן הצגת הדברים כך תואם את דמותו בהמשך הסיפור.

בשונה מהמבוגרים, הילדים לרוב אינם שואלים מדוע לא השתחו מרדכי למן. לדברי אחת הגננות: "להם זה ברור מאד, שמרדי לא משתחו למן". ה"ברור מאד" הזה הוא אולי העומק שבדברי בני דורנו, המבקשים להסביר את פשר אי-השתחויה של מרדכי. מעשה זה מבטא זKİיפות קומה ונאמנות לערכיים פנימיים גם במצב של גלות, ללא חישובים של "מה עתיד לקרות אם...".

מבחן דידקטית אין צורך להיכנס לשאלות שאין מעסיקות את הילדים. עם זאת חשוב להימנע מהקניה שגوية שאינה נכונה הלכתית: אין איסור בתורה להשתחוות לאדם כאוט להבעת כבוד. כפי שמצוין "דעת מקרה", יתכן ששילוב של השתחויה וכריעה יחד, כמתואר במגילה, מותר רק כלפי ה' ואסור כלפי אדם. פירוש זה תואם את האינטואיציות של הילדים, ש"ברור" שמרדי אינו משתחווה. ברור שאם מרדכי אינו משתחווה הרי שייש לו סיבה טובה".

מומלץ שהגנתת תחזק את האינטואיציות של הילדים במשפט מסכם, שייצור המשגה של תחשותיהם: כל השרים החשובים של המלך השתחו למן, ורק איש אחד, מרדכי, לא השתחו. כאן פتوחות בפני הגנתת מספר אפשרויות. אפשרות אחת היא להבליט את אומץ הלב של מרדכי ולומר: כולם-כולם השתחו למן. כולם פחדו מהמלך והשתחו למן. רק איש אחד, מרדכי, לא השתחווה. הגנתת תוכל להמשיך ולומר: אולי מרדכי ידע שהמן אדם רשע. איש כמו מרדכי לא ישתחוו למן! הגנתת תוכל להסביר את המנייע העמוק לאי-השתחויה של מרדכי: מרדכי הוא היהודי. כולם משתחווה למן כי המלך ציווה שיכבדו אותו. האם איש יהודי רוצה לכבד כבה את המן? האם איש יהודי מרגיש שהוא רוצה להראות שהוא כל כך מכבד את המן? אפשרות אחרת היא לומר: מותר היהודי להשתחוות לשר או לאדם חשוב, אבל לא כמו משתחוים לה'. בעיר שושן שבמלכת פרט, המלך אחשוורוש ציווה שכולם-כולם ישתחוו למן כמו שモතור להשתחוות רק לה'! מרדכי לא מסכים להשתחוות כבה.

הגנתת תבחר אם להציג את הדיקוק ההלכתי, או את המסר מעורר ההזדהות שמרדי אינו משתחווה דווקא לאדם רשע כמו המן.



פסקים ב-ד

(ב) וכל-עברי המלך אשר-בשער המלך כרעים ומשתחוים להמן פ' י'כו צוה-לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוו: (ג) ויאמרו עברי המלך אשר-בשער המלך למרדכי מודיע אתה עוזר את מצות המלך: (ד) ויהי באמרם כאמרם אליו יום ולא שמע אליו נגידיו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי-היגיד להם אשר-הוא יהודי:

ללא פארא/עכ:



הפסוקים שלפנינו מספרים את סיפורו אי-השתוויה של מרדי להמן. הפסוקים מתחילה בתיאור תקיף ונחרץ: "וּמְרַדֵּכִי לֹא יָכֹרֶעׂ וְלֹא יִשְׁתַּחֲווּ". הפסוקים ממשיכים בתיאור הדיאלוג של "עֲבָדִי הַמֶּלֶךְ" עם מרדי: מדי يوم בימי פונמים השרים אל מרדי ושוואלים אותו מדוע אינו משתווה. מתוך צורת הפניה של השרים אל מרדי מסתבר שהמן עצמו נראה לא הבchein בכך שמרדי אינו משתווה. קורא מיוםו, המבחן ברמזים דקים, יכול להסיק שככל הנראה מרדי לא התכוון שהתנהגותו תבלוט, ואכן המן לא הבchein שמרדי אינו משתווה לו, עד ש"עֲבָדִי הַמֶּלֶךְ" הפני את תשומת ליבו לכך: "וַיַּגְדוּ לְהָמָן...".

בין בני זמנו יש המפרשים שמדובר השתדל להציג ולא להבליט את העובדה שהוא אינו משתחווה. לדעתם, מרדכי נאלץ לשחות באזור שער המלך כיון שהוא נושא-משרה בארמון המלך. כדי לא לסכן את עצמו ואולי גם את עמו, השתדל מרדכי לא לבלוט.

ההשערה שמרדיי ניסה לא להבליט את העובדה שאינו משתחווה, מרכצת את השאלה הגדולה שאנו שואלים מבוגרים: מדוע מרדיי לא השתחווה?

ללא היב



כאמור, הילד לרוב אינו שואל מדוע לא השתחווה מרדי. בדומה למדרש, הילד מニア שם צדיק גדול כמו מרדי לא השתחווה, הרי שזהו ודאי המעשה הנכון, המעד על נאמנות מוחלטת לעורcis שבhem הוא מאמין. תפיסתו של הילד אינה הלכתית אלא אינטואיטיבית. את התפיסה האינטואיטיבית זו – קלשונה של אחת הגננות: "מאוד ברור לילדים שמרדי לא משתחווה להמן" – אנו רוצים לעודד בgan הילדים.

עם זאת, דיקוק בלשון הפסוקים עשוי להעניק ליד בסיס אשר ימצמצם וימתן את עוצמתן של השאלות שיצוço בהמשך דרכו, כאשר יתבגר וחסיבתו תתפתח. גנטה שתשב את תשומת לבם של ילדי הגן לכך שכחוב בפסוקים שעבדי המלך הם הפונים אל מרדכי ושוואלים אותו מודיע איננו משתוווה, וההמן כפי הנראה לא הבהיר בכך עצמו, תוכל לפתח עם הילדים דיון בנושא. ניתן להציג את האפשרות שמרדי השתדל בכוונה לא לבולוט בהתנהגותו. דיון עם הילדים בסוגיה זו יונק להם בסיס לעיסוק בשאלות אשר לרוב אין מטרידות אותם כתם, אך צפויות להעסיק אותם כשיגדלו. כאשר התשתיות נבנית כבר על-ידי הגנטה, היא נתפסת, קוגניטיבית ואמומנית, כחלק מהיסודות, ולא כתשובה אינטלקטואלית מתוחכמת.

לxicom דמותו של מרדיי: קו מאפיין בולט בדמותו של מרדיי הוא הווודאות הפנימית המוחלטת, האומרת: זה – לא! הפסוקים כלעלצם אינם מספקים לנו מידע מפורט לגבי הנימוקים להתנהגותו של מרדיי. המדרשים בנושא מגונים. נזכיר למשל מדרש המתאר את מעשוו של מרדיי כחלק ממאבק מתמשך בין מרדיי להמן בשאלת בניית בית המקדש (סדר עולם רבה פרק כת, ילקוט שמעוני אסתר רמז תרמיה).

הגנט תבחר את הדרך המתאימה לה ביותר להציג את דמותו של מרדכי אדם גדול, צדיק מאוד ובעל נאמנות פנימית גבוהה לעולם הערכים שלו. הגנט תשתדל להציג את ההתרחשויות באופן קרוב ככל האפשר לשונם של הפסוקים.



פסקים ה-1

(ה) וירא המן כי אין מרדכי כרע ומשתחווה לו וימלא המן חמה: (ו) ויבנו בעיניו לשלח יד במרדי כי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להشمיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי:

כאי ה/ב/ג:



התנהגותו של המן מלמדת אותנו על דמותו. המן הוא אדם שמתמלא חמה כאשר הוא שומע על פגיעה קלה יחסית בכבodo: אדם אחד מבין בעלי התפקידים בארמון המלך אינו משתחווה לו. המן כועס עד כדי כך שהוא מחליט להشمיד את עמו של מרדכי. התנהגוות זו של המן תמהה: האם מקובל בחצרות מלוכה שacus על אדם אחד, חזוף ככל شيء, מוביל לעונש של השמדת עם שלם? התנהלותו זו של המן מלמדת אותנו על מידת הנאה והחשיבות העצמית המאפיינת אותו, כפי שניכר מעוצמת הкус שלו על פגיעה קלה בכבodo.

"ויבנו בעיניו לשלח יד במרדי כי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי" – השימוש במילה "ויבנו" בא ללמד כי המן חש זלזול באפשרות לפטור את הפגעה בכבodo על ידי הריגת מרדכי בלבד. המן הרגיש כי יהיה זה בלתי-邏輯י עבור יצר הנקמה שחחש, להרוג את מרדכי ובזאת לסייע את העניין. מדוע חש כך המן? מפני נוצר הקישור בתודעתו של המן בין התנהגותו של מרדכי לבין העובדה הטכנית של היותו שייך לעם היהודי? כפי הנראה הריגש המן, או אולי רמזו לו עבدي המלך, כי אי-השתחויה של מרדכי קשורה קשר עמוק יותר להיותו היהודי; כיון שהוא יהודי, הוא אינו משתחווה.

כאי ה/ג:



סיפורו החגים מספרים את ההיסטוריה של העם. הם סיפורים המציגים בפני השומע את החיים על כל מה שהם מכילים: הטוב והרע, היפה והמכוער, חסדי ה' וرحمיו על עמו יחד עם תחושות הסכנה והאיום שקדמו להצלחה ולנס. לעיתים הגנתה תמצוא את עצמה מתבלטת מה להבליט ומה לטשטש, מה להרחב ומה לצמצם, מה להציג ומה להשאיר בשולי הספר.



בגיל הרך מומלץ להתמקד בהיבטים החיוبيים שבתוכן המורכב. ההיבט החיובי מפתח בילד ביטחון ותקווה, ונוטע בו כוחות שיאפשרו לו התמודדות עם קשיים בעtid. לפיכך רצוי להתמקד במסרים המיטיבים שבסיפור, כמו אהבת ה' לעמו והדמויות החיוניות שמעשיהן וממידותיהן אפשר ללמידה. עם זאת מומלץ לא להתעלם לחלוtin מהרועל: גם הרוע הוא חלק מהחיים ומהסיפור השלים, וללא הבנתו אין אפשר להבין את הסיפור בשלמותו. הילד פוגש את הצד החסר שבעלום בחיי היום-יום שלו: אכזבות, הבתחות שלא מומשו, התמודדות עם מצבים שונים בחיים המשפחה ועוד. כמובןים, לא תמיד יש ביכולתנו להגן על ילדינו מפני אכזבה, צער או כאב. Mach גיסא, התעלמות מוחלטת מן הרע אינה אפשרת לילדים ליצור שיח, מגע ותקשרות עם מבוגר בעניין הקושי שהוא פוגש לעיתים בחיי היום-יום. מאידך גיסא, עיסוק אינטנסיבי מדי ברוע עלול להוות חוויה מאימת עברו הילד. על כן מומלץ להדגיש את החיווב וליצור חשיפה מבודקת, מצומצמת ומוגבלת לרוע.

דמותו של המן היא דמות של רוע מוחלט. אפשר לראות בהן דמות של אדם מעסן, שכעסן, גאוותו ותחושת החשיבות העצמית המפעמת בו, מבאים אותו לרצות לשמשיד עם שלם בגל אדם אחד. אפשר גם לראות בהן דמות של רשע בעל עומק-מחשבה, המבין כי המנייע העמוק לאי-השתחויה של מרדכי הוא היוטו היהודי. מכעיס אותו שקיים בעולם כוח נפשי-רווחני שאיננו מכפיף את עצמו אליו, עד כדי כך שהוא מרגיש חובה לשמשידו מן השורש.

הפיכת הסיטואציה למוחשית עברו הילד עלולה להיות חוויה מפחידה ומאימת. לכן מומלץ לספר את הסיפור תוך ריחוק רגשי מסויים. ניתן להציג את דמותו של המן כקריקטורה נלעגת ומנופחת מרוב תחשות חשיבות עצמית ושנהה.

בעת העיסוק בסיפורstag בתקופה שלפני פורים, על הגנתו לחתת בחשבו גם את מיקומו הגיאוגרפי של הגן, ולהיות רגישה להבדל ביןimi שגרה מבורת לזמןיהם של מתחם ביטחוני. בהיבט של רוחותיו הנפשית של הילד ופיתוח חוסנו הנפשי בזמןיהם של מצביו לחץ, יש מקום חשוב לעולם הערכים שהילד סופג מסביבתו ולעולם הערכים והאמונות של המבוגרים הסובבים אותו. יש מקום חשוב גם לשיח בין הילד למבוגר סביר סיפורים של מצוקה וישועה, הבטהה והtagsmוותה, הקשיים וההתמודדות של הדמויות לצד השגחת ה'. בימי שגרה רצוי לצמצם ולהגביל את העיסוק ברוע, ובזמן קושי ניתן לשאוב מידע מהדורות שקדמו לנו.

פסוק 2

(ז) בחדש הראeson הו-חדר נישן בשנת שתים עשרה למלך אחשוריוש הפל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדר לחדר שניים-עשר הו-חדר אדר:

כאי פאי/הכ:



בפסוק הקודם מסופר: "ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשוריוש עם מרדכי". השימוש במילה "ויבקש" מלמד על רצונו, תכנונו ומחשבתו. מرتק להבחן בכך שהצעד הראשון שננקט המן כדי להגשים את תוכניתו איינו צעד פוליטי כמו פניה למלך אחשוריוש כדי לקבל את רשותו, אלא צעד מאגי של הפלת פור. ייתכן שעובדה זו מלמדת על יחסו של המן אל המלך אחשוריוש. יכול להיות של מהן מובילו שהמלך יסכים לבקשתו, ולכן הוא מרשה לעצמו להקדים את הפלת הפור לביקשת הרשות מהמלך. אם נבין כך את הפסוק, הרי שהפלת הפור מצינית צעד מוגמר ודאי שכבר הוחלט עליו, וכל שנותר הוא להפליל פור כדי לקבוע את התאריך.

ייתכן גם שהעובדה שהפלת הפור היא הצד הראשון של המן, משקפת את עולמו הדתי המאגי: בעולם האלילי, כוח הגורל נתפס ככוח עליון הגובר אף על כוחם של האלים. עמוס חכם ב"דעת מקרא" מנשך זאת כך: "ענין הפור מיוסד על אמונה הבבילים הקדמוניים, שלכל מעשה, אדם עומד לעשות, יש עת מוכשרת להצלחתו. והkowskiס יכול לגלות את העת הרואה על ידי הפור". אם נבין כך את מעשהו של המן, הפלת הפור מבטאת את הצורך של המן להגביר את הסיכויים להצלחת תוכניתו על-ידי שימוש בפור, והוא מבטאת עולם-אמונות המנוגד לאמונה היהודית: אמונה בגורל עיוור מול אמונה בהשגהה, בהתייחסות פרטית של הבורא לברואיו ובבחירה החופשית של האדם.

לנאר כרמי



הפסוק שב ומפגיש אותנו עם השאלה עד כמה להעניק עם יידי הגן את השיח סביב הבנת מעשו ודרכי התנהלותו של אדם רשע. מצד אחד מומלץ להגביל את העיסוק והשיח סביב הררוע, אך מצד שני מקור שמו של החג – פורים – הוא הפוך.

באמצעי כזה כדי לקבוע אירע רציני וחשוב בחינן. את השימוש ב"אמצעי מזל" לסוגיהם השונים חלק מפעולות משחקית, וקשה לו לדמיין מבוגר המשתמש הובורת יותר של הגו, יתכן שהמושג "הגרלה" כבר מוכר וקרוב ליד מחיי היום-יום. עם זאת הילד מכיר היטב שימוש המושג "פור" איננה משימה קלה מבחינה קוגניטיבית עבור הילד. הילד מכיר משחקים בהםים בקוביה, רולטה וכדי והם מבוססים על מרכיב המזל והאקרים. בשכבות הגיל

השלב הקוגניטיבי הבא הנדרש מן הילד כדי להבין מהו פור הוא הבנת המושג "תאריך", שהרי פור הוא הגרלה שמרתה קבוע את התאריך המתאים ביותר עבור מעשה מסוים. המושג "תאריך" הוא מושג מופשט בגיל הרך ותלו依 בחשיפה קודמת למושגי-זמן, וగנטות רבות משתמשות בלוח השנה כדי להמחיש אותו.

גננת שתבחר להסביר לשם מושגים בגורל, תוכל להשתמש בהסביר הבא: פעם, לפני הרבה-הרבבה שנים, ביום שבחם היו אנשים רבים שהאמינו באלים ובפסלים, כמו ימי אברם אבינו (אם המושג אלילים ופסלים אינו מוכר לילדים מסיפורי התורה ומהמדרש, עדיף לא להשתמש בו), כאשר האנשים שהאמינו באלים ובפסלים רצו לעשות משהו ורצו מאוד מאד שהוא יצלה, הם האמינו שכדי להם להפיל פור, גורל (כאו תדים הגננת מהו פור בעזות מושגים הקרובים לעולמים של הילדים כמו "או-דו-דינו" והגרלה). לפני הגורל הם ידעו באיזה זמן כדאי להם לעשות את הדבר החשוב הזה.

אם הגנת מקדישה זמן לעיסוק במושג פור ובהבנתו בערוץ הקוגניטיבי, מומלץ מאוד להתייחס בקצרה גם למשמעותו ולהתפista העולם שהוא מייצג.

פסקים ח-ט

(ח) ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומפדר בין העמים בכל מדינות מלכותך ורתיחים שנונות מכל-עם ואת-דתך המלך אין עשים ולמלך אין-שזה להניחסם: (ט) אם-על-המלך טוב יכתב לאברהם ועשרה אלפים כפר-כسف אשקלל על-ידי עשי המלך להביא אל-גנזי המלך:

כאי פא/חכ:



המן פונה אל המלך וմבקש את רשותו לביצוע תכניתו, לאחר שכבר הפיל פור כדי לקבוע באיזה תאריך תתרחש התכנית. ייתכן שסדר הפעולות של המן מלמד על יחסיו המזולז כלפי המלך וככלפי יכולתו להפעיל שיקול דעת אם להיענות לבקשתו או לסרב לה. על פי אפשרות זו, ברור להמן שהמלך ייענה בבקשתו ללא בדיקה מעמיקה. אפשרות אחרת היא שהקדמתה הפור לפניה אל המלך מלמדת על עולמו הרוחני של המן ועל אמונהו בכוח הגורל, ואין בה זלזול כלפי המלך.

הניסיוקים שמעלה המן בשיחתו עם המלך אינם נימיוקים הגיוניים:

- **"ישנו עם-אחד מפזר ומפדר..."** – האם מקובל להשמיד עם כיון שהוא מפוזר ואיינו יושב כולם במקום אחד? כידוע, עמים רבים נוטפים הוגלו ממקומות על ידי מלוכיות בבל ואשור. על פי אותו היגיון של רשות, האם גם אותם יש להשמיד!
- **"וְרַתִּיחָם שְׁנוֹת מֶכְלָעָם"** – פירושה של המילה "דת" כאן הוא נהג מקובל, כלל, חוק. האם העובדה שלבני העם הזה ישנה מערכת מנהגים ונימיוקים השונה מן המקובל מהויה סיבה להשמדתם! אחשורוש הוא מלך השולט על אימפריה אדירה ורחבה ידים, המכילה בתוכה עמים שונים ותרבותות שונות. האימפריה הפרסית הפגינה, כמויניות, סובלנות כלפי הבדלים תרבותיים ופולחניים בין העמים השונים. מדוע מצפה המן שאחשורוש ייענה לרצונו להשמיד עם שלם?
- **"וְאַתְּ-דָתִי הַמֶּלֶךְ אֵין עֲשִׂים"** – המונח "דתי המלך" כאן פירושו חוקי המלך. האם היהודים בממלכתו של אחשורוש לא קיימו את חוקי המלך? זו נשמעת טעונה לא הגיונית.



- **"וַיָּמֹלֶךְ אֵין־שׁוֹה לְהַנִּיחָם"** – כאן כבר מגיע חוסר ההיגיון והאבסורד בדבריו של המן לשיא: המן מסביר למלך, שלא כדאי לו "לְהַנִּיחָם" – להשתאים בחיים, כי "**אֵין־שׁוֹה**" – זה לא יועיל לו, המלך לא יפיק רוח או תועלת מכך שיישאיר את היהודים בחיים. בambilים קרובות יותר ללשון ימיינו, אומר כאן המן: מה אכפת לך להרוג ולהשמיד את כל היהודים? ממילא אתה לא מרוויח כלל משום שהם עדים בחיים... האם מלך ששולט על אימפריה אדירה משמד עם שלם רק כיון שהוא לא ירווח כלל מכך שלא ירוג את בני העם הזה?! זהו חוסר-היגיון צרוֹף.

פניטו של המן למלך ואופנו הצגת הנימוקים במטרה לשכנע את המלך להסכים לתוכנית, הם אב-טיפוס לחוסר ההיגיון שבשנתה ישראל בכל הדורות: כיצד יעלה על הדעת שהשר הבכיר ביותר של המלך מרשה לעצמו להעלות רשימות טיעונים כל כך לא היגיינית בשיחה עם מלכו!?

עם זאת, ניתן לראות בדבריו של המן היגיון של רשות:

- **"יִשְׁנְנוּ עַם־אֶחָד מִפְזָר וּמִפְרָד..."** – על פי פירוש המלביבים, אפשר להסביר שכיוון שהם מפוזרים בין עמי הממלכה, השפעתם השלילית והמזיקה חודרת לכל מקום.
- **"וְזֹהִתֶּם שְׁנָוֹת מִכְלָעַם"** – כאן מן הסתם רומז המן למצות התורה. עמוס חכם מסביר שהיהודים אינם עוד עם בעל תרבות של פולחן אלילים בתוך אימפריה שלמה של עמים עובדי אלילים, אלא משחו בהם שונה מהותית.
- **"וְאַתְּ-דָתִי הַמֶּלֶךְ אֵין עֲשִׂים"** – המן מדבר בערומותיו: הוא מתכוון למרಡכי, העובר על חוקי המלך בכך שאינו משתחווה להמן, אבל מציג זאת כהתנהגות של עם שלם, כדי שהמלך יטעה לחשוב שהיהודים כולם עוברים על חוקיו באופן קבוע ומתmeshך (עמוס חכם ב"דעת מקרא").
- **"וַיָּמֹלֶךְ אֵין־שׁוֹה לְהַנִּיחָם"** – כאן כבר פורץ החוצה שטף השנאה שבדבריו של המן: כדאי לך להרוג אותם, כי אתה לא מרוויח כלל משום שהם בחיים.



כאמ' ח'רץ:



כהרגלו, חזרת השאלה עד כמה להעניק בשיח עם הילד בהבנת דרכי פעולה של הרוע. מצד אחד, העדפה הבוררה בגיל הרך היא להתמקד בדמותות החיוויות ובמעשיהן. מצד שני, מבוגר המבין את הפסוק באופן כללי ומוטשטש יעביר מסר לא ברור ולא בהיר.

אם הגננת תבחר לדיק בלשונו של הפסוק ובמשמעותו, היא תוכל לספר כך: המן אמר למלך שישנו עם אחד שמפוזר בין כל העמים. כלומר, הם לא גרים כולם בארץ אחת. המן המשיך ואמר למלך: ההתנהגות של העם הזה שונה מההתנהגות של כל העמים האחרים. יש להם תורה אחרת, שונה מכל התורות של כולנו. יש להם מצוות מסוימות: הם אינם אוכלים מהאוכל שלנו ואינם מוחתנים אותנו (על פי מגילה יג ע"ב). אתה יודע כמה משינויים הם? הם אפילו אינם מתפללים לפסלים כמו שאנחנו מתפללים! ואתה יודע, התורה שלהם חשובה להם יותר מחוקים שלך. הם עושים עצם מקשיבים לחוקים שלך, אבל אם תגיד להם לעשות משהו נגד התורה שלהם, הם לא יקשייבו לך. בשביל מה אתה צריך אותם בכלל?! אפשר להרוג את כולם, והם לא יהיו חסרים לאף אחד.

בשלב זה תפנה הגננת לילדים בשאלות:

- זה נשמע לכם היגיוני, להציג להשميد עם כי הוא מפוזר בין עמים אחרים ולא גר כולם בארץ אחת?
- מה דעתכם על מלך שיסכים לרעיוון כזה? מה אנחנו יכולים ללמידה עליו?
- הרעיוון להשميد עם כי הוא שונה מעמים אחרים בהתנהגות שלא נשמע לכם היגיוני?
- מה לדעתכם יענה המלך להמן? מה נראה לכם היגיוני שיקריה?

חשוב להזכיר: הגננת חייבת להיות ערנית לתגובהיהם של הילדים. יש להימנע מהמחשת יתר, ולהיזהר לא לייצר אצל הילדים תחושות של פחד ובהלה. יש צורך במידה מסוימת של ניתוק ורגע מהסיטואציה. ובכל זאת: ככל שניתן, נשתדל להישאר קרובים לשzon הפסוקים ולרעיוונות הטומונים בהם. טון-הקול של הגננת ושפה גופתית הם שיוצרים קרבה או ריחוק, כניסה של הילדים לרגע לעולמה של המגילה או ריחוק מסוים ממנו. אנו מחפשים את האיזון העדין שבין החוויה לבין שמירה על שלמות עולמם של הילדים בגיל הרך.

פסוקים י-טו

(ג) וַיָּסֶר הַמֶּלֶךְ אֶת-טְבֵעָתוֹ מֵעַל יְדוֹ וַיִּתְנַהֵה לְחַמּוֹן בְּנֵי-הַמֶּדְרָתָא האגני צָרֵר הַיְהוּדִים: (יה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְחַמּוֹן הַכֶּסֶף נָתַנוּ לְךָ וְהַעֲמֵד לְעַשׂוֹת בָּו כְּטוּב בְּעַנִּינָה: (יב) וַיִּקְרָאוּ סְפִירָה הַמֶּלֶךְ בְּחִדְשׁ הַרְאָסָן בְּשִׁלְוָשָׁה עַשֶּׂר יוֹם בָּו וַיִּכְתַּב בְּכָל-אָשֶׁר-צָהָה חַמּוֹן אֶל אַחֲשְׁדְרָפְנִינִית-מֶלֶךְ וְאֶל-הַפְּחוֹת אֲשֶׁר עַל-מִדְיָה וּמִדְיָה וְאֶל-שְׁרוֹעָם וְעַם מִדְיָה וּמִדְיָה כְּכַתְבָה וְעַם וְעַם בְּלִשְׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֹרֶשׁ נְכַתֵּב וּנְחַתֵּם בְּטְבֻעָת הַמֶּלֶךְ: (יג) וְנִשְׁלֹוחַ סְפִירָם בִּיד הַרְצִים אֶל-כָּל-מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לְהַרְגֵג וְלִאֱבֹד אֶת-כָּל-הַיְהוּדִים מִגְעָר וּמִדְיָקָן פָּר וּנְשִׁים בַּיּוֹם אֶחָד בְּשְׁלוֹשָׁה עַשֶּׂר לְחִדְשָׁ שְׁנִים-עַשֶּׂר הוּא-חִדְשָׁ אָדָר וּשְׁלָלָם לִבְזָז: (יד) פְּתַשְׁגָן הַכְּתָב לְהַגְּתָן דָת בְּכָל-מִדְיָה וּמִדְיָה גָּלוּי לְכָל-הָעָם לְהִיוֹת עֲתָדִים לַיּוֹם הַזֶּה: (טו) הַרְצִים יֵצְאוּ דְחוֹפִים בְּרוּבָר הַמֶּלֶךְ וְהַדְתָּ נִתְנַהֵה בְּשֹׁוֹשָׁן הַבִּירה הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יִשְׁבּוּ לְשִׁתּוֹת הַעִיר שֹׁוֹשָׁן נִכְוָה:

כטב/הנובע:



הסרת הטבעת על-ידי המלך מבטאת הסכמה בלתי מסויימת להצעתו של המן. נתינת הטבעת להמן משמעותו: אתה רשאי להוציא עצמאך צו מלכותי בעניין ולחתום בטבעת שלו. כמובן לך הרשות לבצע את תכניתך באיזה אופן שתרצה.

מה גורם לאבחןו רוש להיענות להצעתו המוזרה של המן? ממתי משמידים עם שלם ללא שיקול דעת ולא בחינה של העניין?!

יתכן שהיו אלו יחס האמון בין השניים, או שאולי אדישותו של אחשווורוש מתרחש היא הגורם להיענותו לבקשה החיריגה. בין אם מדובר ברשות ובין אם מדובר בтипשות, גם אדישותו של אחשווורוש היא אב-טיפוס לשנאת היהודים בכל הדורות: אדישותו של השלטון המקומי היא שמאפשרת לשונאי היהודים שברכל הדורות לפוגע בהם

אדישות זו לגורלו של עם שלם באה ידי ביתוי בסיוומה של היחידה הספרית: "וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יִשְׁבוּ לְשָׁתֹות
בְּהַעֲיר שׁוֹשֵׁן נְבוּכָה". הממלכה כולה סוערת מהפקודה המלכותית המזורה וההתמורה, ואילו המלך והמנו
עסוקים בשלהם – "יִשְׁבוּ לְשָׁתֹות"; הכו המלכות להشمיד עם שלם איננו צריך להפריע לאחשוורוש ליהנות
ממשתבה בבלגה

כָּאֵל כְּרִיךְ:



המושג "טַבְעַת הַמֶּלֶךְ" הוא מושג חדש עבור הילד. הילד מכיר טבעות מחיי היום-יום, אך הוא אינו מכיר את משמעות המושג "חותם" (וודאי שלא את המושג "חותם מלכותי") בעולם העתיק. יש צורך בתיווך קוגניטיבי על מנת שהילד יבין מה מבטאת הסרת הטבעת. לרובד הקוגניטיבי רצוי שיצטרוף רובד של שימוש: שימושה של ההסכמה המוחלטת של אחשווורוש, המבטאת אדישות וחוסר אכפתיות או טיפשות וشكעה בחיה הוללות ומשתאות. הגנתה תוכל לשאול את הילדים מה דעתם על הסכמתו המלאה של המלך בלי לשאול שום שאלות, בלי לברר מיהו העם שעליו מדובר ובלי לחשב אם הסיבות לרצונו של המן להשמידו מוצדקות.

לכל אורך השיחה עם הילדים חשוב לשמור על האיזון בין קירוב הסיטואציה לעולמים של הילדים לבין ריחוק וגישי ממנו: מצד אחד אפשר וכדי להמחיש לילדים הגן את התנהנותו של אחשווורוש ומה שהיא מבטאת, מצד שני יש להיזהר מיצירת אווירה של תחושת איום ופחד בקרב הילדים.



סיכום

תס ולא נשלם.

את הפרקים הבאים בסיפור המגילה תוכל הגנת להמשיך ולעבד על פי שיקול דעתה, על בסיס העקרונות, הרוינות המרכזיות ומאפייני הדמיות שהוצעו לעיל.

בלימוד המשותף שלנו עד כה, עסקנו במספר רבדים בלימוד המגילה :

1. הרוינות המרכזיות המועבריות למאזין הקשוב דרך עליית הספר:

השגרת ה' על עמו ; אהבתו של ה' לעמו והשחתתו עליו גם במצב של גלות ; נקודות ההיפוך של הספר מרע מוחלט לטוב ; ההומר המאפיין את כתיבתה של המגילה, הן באמצעות אמנותי להעברת מסרים והן כמסר בפני עצמו.

2. אופן הצגת הדמיות המרכזיות בספר ומאפייניהן:

• **אחשורוש** – הPAIR בבית המלך מוצג באמצעות תיאור המשטה תוך הבלטת ריקנותו. הדרך שבנה מנהל המלך את הממלכה מאופיינת בתלות המוגזמת שלו בעצת יווץיו, כפי שניכר בסוגיות מיאונה של ושתי המלכה. השילוב של ריקנות וPAIR מובלט גם בתיאור דרכי החি�וף של אישת חדשה למלך והתייפותן של בתולות הממלכה. אישיותו של אחשורוש מוצגת כשילוב של אדישות וטיפשות, המאפשר להמן להוציא לפועל את תוכניותיו.

• **מרדי** – ענן מסתורין וחידתיות אופף את דמותו של מרדי : "אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֶׁן הַבְּיַרְהָ" – המגילה איננה מגלה לנו מדוע איש יהודי זה נמצא דוקא בשושן הבירה ולא בבל, לשם הוגלה משפחתו, או בציון

ההולכת ונבנית. פערים אלו יכולים להתמלא רק בעזרת המדרש, המציג את דמותו של מרדי כתלמיד חכם וצדיק גמור, וכacadם הידוע את אשר הוא עשה והשוקל היטב את צעדיו. מאפיינים נוספים הם הדאגה והאכפתנות של מרדי כלפי אסתר (מרדי ממשיך לעקב אחר המתරחש עם אסתר גם לאחר שהיא נלקחת); התקיפות, הנחרצות ואי-ההשתוויה, כדי לא לסקן את עצמו ואולי גם את עמו – להמן; ניסיונו של מרדי לא להבליט את אי-ההשתוויה, כדי לא לסייע עמה והוא – ניסיון שלא עלה יפה. ציינו שהבנה עמוקה יותר של סוג ההתמודדות הנדרש מאדם מאמין הדבק בעקרונותיו וננתן במצב של גלות, אפשרות על רקע הקבלה למאורעות שהתרחשו בגלות בבל ומתוונים בספר דניאל.

- **אסטר** – דנו ביופייה של אסתר ובצניעותה, בחוסר הרצון הבולט שלו להילך אל המלך ובסlidתה מהפאר המשולב בריקנות, והיותה "נשאת חן" דזוקא בגלל כל התכוונות האלו. עסקנו באמון המוחלט של אסתר במרדי, המتبטה בכך שקיימה את הוראותו לא להגיד את עמה גם כאשר הייתה רוחקה ממנו. בהמשך הסיפור טובلت תכונה נוספת ומשמעותית ביותר של אסתר: נוכנותה למסירות נפש עבור עמה.
- **המן** – ראיינו בהמן אדם המלא וספג בתחושת חשיבות עצמית, אשר כל פגעה קלה בכבודו גורמת לו להתמלא בкус חסר מעוזרים המבקש לפגוע בכל העומד בדרכו; עוצמתו של הкус רבה עד כדי כך שאינו נוצר באדם היחיד שפצע קלות בכבודו, אלא הוא מבקש להשמיד את כל עמו. אדם זה מבין כי המנייע הגורם למרדי לא להשתחוות לו הוא הנקודת הפנימית של היהותו היהודי. لكن הוא מבקש לפגוע בכל העם היהודי, וכך להשמיד את הכוח הנפשי המஸוגל לא להשתחוות לו על אף הכוח המלכוטי. הוא מהוות אבטיפוס לשנת יהודים לא-הגיגונית, משותלת וחסרת מעוזרים.

3. "טיפול" בסיטואציות קשות להבנה המתוארות בספר המגילה:

בסיפור המגילה מופיעות סיטואציות שבהן הפסוקים אינם מסבירים את מניעי הדמיות, או שאינם מציינים שיפוט חיובי או שלילי למתרחש. במקרים אלו על הקורא לשער ולהסיק בעצמו מהם המניעים או כיצד יש לשפט את הסיטואציה. למשל:

- א. המנייע לסרובה של ושתי לבוא – הצעה אפשרית לפירוש: דרישתו של המלך משפילה, חסרת צניעות וחסרת כבוד כלפי וכלפי עצמו.
- ב. שיפוט: האם עצתו של ממוקן טוביה או רעה? הצעה אפשרית לפירוש: העצתו של ממוקן הופכת את המלך למוגחך ואת התנהלותו לקריקטורה.
- ג. מודיע מצווה מררכי על אסתר שלא לגלות את עמה? הצעות אפשריות לפירוש: אולי מררכי עצמו לא ידע בוודאות, אלא פעל מתוך תחושה פנימית; אולי מררכי חשש מפני שנאת יהודים בבית המלך ומכך שלא יניחו לאסתר לשמור מצוות.
- ד. מודיע המן, הכוус על איש אחד, מחליט להשמיד עם שלם? הצעות אפשריות לפירוש: אולי זה ביטוי לתחשות חשיבות עצמית מוגזמת הגורמת לחוסר פרופורציה בעוצמת הкус על גאוותו הפגועה; אולי הוא מבין מהי הסיבה העמוקה לכך שמררכי אינו משתמשו; אולי שילוב בין שתי הסיבות.
- ה. הבנה מילולית של נאומו של המן כאשר הוא פונה לאחשוורוש בהצעה להשמיד את כל היהודים – הצעה אפשרית לפירוש: שילוב בין טיעונים הגיוניים לבין חוסר היגיון מוחלט.

4. תרגום לשפת הגן של תנאי חיים הרחוקים מעולמים של הילדים:

לעתים מתוארות במגילה מציאות הטענות בטען של אסוציאציות מיניות ומדדריות ברור למיבור אך איינו מוכר ליד. דוגמה לכך היא ההצעה לגנטת לשאול את הילדים: איך לדעתכם תרגיש ושתי כתשותמע מה המלך ביקש? האם זה שהמלך ביקש שכולם יסתכלו עליו מכבד אותה? האם יהיה לה נעים שכולם יסתכלו עליו?

אין ציפייה שהגנטת תיגע בכל ההיבטים שפורטו לעיל, אלא בחלוקת בלבד, על פי בחירתה הגנטת. בגן דו-גילאי מומלץ כי בכל שנה תבחר הגנטת היבט אחר שאותו תדגיש בגן.

הצעות והדגשים לעיבוד המשך סיפור המגילה

על בסיס הרעיונות והמאפיינים שהוצעו עד כה, הגנתה יכולה להמשיך לעבד את סיפור המגילה על פי שיקול דעתה.

מומלץ שהגנתה תציג מספר רעיונות מרכזיים בסיפור :

1. נקודות ההיפוך שבפרקים ו-ח' במגילה:

א. נקודת ההיפוך בפרק ו – היללה שבו נדדה שנת המלך, ובסיומו של דבר המן נאלץ להרכיב את מרדיי ברוחב העיר.

ב. נקודת ההיפוך בפרק ז – משתה אסתר השני, שבקבותיו המן נתלה על העץ שהכין למרדיי, ואילו מרדיי קיבל את טבעת המלך שהוסרה מהמן.

ג. נקודת ההיפוך בפרק ח – נתינת רשות מאת המלך לפרסום גוזרות חדשות המאפשרות יהודים להתגונן ולעמוד על נפשם ביום שבו ניתנה לשונאיםיהם רשות להרוגם.

ד. נקודת ההיפוך בפרק ט – ניצחון היהודים על שנואיהם.

בಹדרמה מפורטת התייחסות כיצד ללמד את נקודות ההיפוך, תוך הדגשת של השגחת הי' הבאה לידי ביטוי בנקודות ההיפוך וההומרו הגלום בנקודות אלו.

הגנתה תוכל להשתמש בהוראת תפילה "על הנסים" ככלי לחזרה, סיכום, מיקוד והבהרה של רעיון ההיפוך והצחוק שהוא מביא עמו במגילה :

"הפרת את עצתו
וקלקלת את מחשבתו
והשבות לו גמולו בראשו".



הגנת תבאר את המילים במטרה שהילד יתרגל להאזין למילוט התפילה ולנסות להבין. היא תוכל לשמש בשינוי ובחזרה על מילוט התפילה ככלי להטמעה. תוכן התפילה ישמש לחזרה על הרעיון של היפוך והצחוק הגדל והמושחרר הנלווה אליו.

2. הגנת תעמיך דרך הסיפור את היכרותם של הילדים עם דמיותיהם של מרדיי ואסתר:

א. ההבדל בין נקודת המבט ההתחלתית של מרדיי ואסתר על האירועים:

מרדיי לובש שק כדי לבטא דבר-מה. אסתר, שאינה יודעת דבר על המתרחש בלבו של מרדיי, מנסה לפטור את הבעה באמצעות טיפול בסימפטום: היא שולחת לו בגדים. מרדיי מסרב לקבל את הבגדים, ורק אז שולחת אסתר איש נאמן שיברר עם מרדיי מה קרה.

ונוצר כאן פער בקשרות בין מרדיי לאסתר: מרדיי בהתנהגותו מבקש להעביר לאסתר מסר מסוים. מסר זה מוחץ מנקודת מבטו של מרדיי, כאשר הפרטון שמוצע לו הוא בגדים. פער זה מבטא בו-זמנית את הקربה והרחוק של אנשים שהופרדו, לאחר שב עבר היו קרובים מאוד. על פי תגובתה של אסתר, נראה שהיא אינה יודעת על המתרחש מחוץ לארכנון ועל הגורה, על אף שככל העיר שונה מדברת על הנושא – "זה עיר שונן נבוכה".

ב. אסתר מאופיינת במסירות הנפש ובנכונות לסכן את עצמה ואת חייה למען עמה.

ג. מרדיי מאופיין בזדאות פנימית ובנרכזות: הוא החלטי מאד בדרכיו לאסתר ובציפייה שלו ממנה. הוא גם החלטי מאד באמונה שלו שם אסתר לא תסכים, כי ימצא דרך להציל את עמו: "روح ותכליה יעדמוד לייהדים ממקום אחר...".

בשפת המבוגרים ניתן לנתח זאת כך: כתוב במגילה שהמן הפיל את הפור בחודש ניסן, כך שהגורה נגורה מן הסתם בסביבות ניסן. בגיןה נקבע תאריך ההשמדה של היהודים לחודש אדר. ככלומר, לפני מרדיי עומדת כמעט שנה שלמה שבמהלכה יוכל לנסוט לבטל את הגורה. במהלך השנה זו ייתכן שאסתר תיקרא אל המלך ולא תיאlez לסקן את חייה כדי לפנות אליו. למרות זאת דורש מרדיי מאסתר היענות מידית לבקשתו. התנהגות זו מבטאת נחרצות ותחוות ודו-אות פנימית שזה מה שיש לעשות עכשו.

לא מתאים לשוחח עם הילדים בגין על ענייני תאריכים, ואין צורך להעסיק אותם בשאלת שאינה עולה בדעתם. מבחינת הילדים, סכנת הגורה היא מידית.

על בסיס יחס האמון שבין מרדכי ואסתר שתוארו קודם, תוכל הגנת לסרטט ברגישות את הדיאלוג ביניהם בפרק ד.

7. בקשהה של אסתר מרדכי: "לֹךְ כִּנּוּס אֶת־כָּל־הַיּוֹדִים...", מבטא את אמונה של אסתר בכוחו של העם ובכוחה של זעקה משותפת.



מקורות מומלצים להרחבה ולעיוון

גבריאל חיים כהן, מבוא למגילת אסתר, סדרת "דעת מקרא", ירושלים תש"נ

עמוס חכם, פירוש למגילת אסתר, סדרת "דעת מקרא", ירושלים תש"נ

פירוש המלבני" על מגילת אסתר, בני-ברק תש"נ

רב יגאל אריאל, מורה והדס, חיספין תש"ס

רב יהושע בכרך, כתבוני לדורות, מרכז שפירא תשל"ו



"מפני עוללים ויונקים יסדה עוז"

(תהלים ח,ג)

קישור לאתר דעת ילד

yahadut-bagan.orot.ac.il